

Навчати, як навчав Спаситель

Мета кожного вчителя євангелії---кожного батька або матері, кожного офіційно покликаного вчителя, кожного домашнього учителя і візитної вчительки, і кожного послідовника Христа---навчати Духом чистого вчення євангелії для того, щоб допомогти дітям Бога розвивати їхню віру в Спасителя і стати більше подібним до Нього.

Навчати, як навчав Спаситель

Видано
Церквою Ісуса Христа Святих Останніх Днів
Солт-Лейк-Сіті, штат Юта

© 2016 Intellectual Reserve, Inc.
Усі права застережено.
Надруковано в Сполучених Штатах Америки

Текст англійською мовою затверджено: 10/15
Затверджено на переклад: 10/15
Назва оригіналу: *Teaching in the Savior's Way*
Ukrainian
13301 192

Зміст

Вступ

Передмова	2
Збори ради вчителів	3
Навчати, як навчав Спаситель	4

Частина 1: Любити своїх учнів

Любити своїх учнів	6
Зосереджуватися на людях, а не на уроках	7
Підтримувати зв'язок з тими, хто не відвідує	8

Частина 2: Навчати Духом

Навчати Духом	10
Готуватися духовно	12
Жити за євангелією Ісуса Христа	13
Створити умови, які запрошують Духа	15
Використовувати спонтанні моменти навчання	16
Складати план	17

Частина 3: Навчати вченню

Навчати вченню	20
Використовувати музику, історії та мистецтво, щоб викладати вчення	22
Відповідати на складні запитання з вірою	23
Навчати дітей	25
Навчати молодь	27

Частина 4: Запрошувати старанно навчатися

Запрошувати старанно навчатися	29
Ставити натхненні запитання	31
Проводити натхненні обговорення	33
Запрошувати учнів діяти	35
Підтримувати вивчення євангелії вдома	36

Додаток

Вдосконалення вчителя, подібного до Христа: Особисте оцінювання	37
Навчання нових вчителів: Відповідальність провідників священства і допоміжних організацій	38

Передмова

Принципи, описані в цьому посібнику можуть допомогти кожному вчителю євангелії навчати так, як навчав Спаситель. Цей посібник призначений особливо для тих, чий церковні покликання дають їм можливість навчати---включаючи вчителів у Початковому товаристві, Недільній школі, Товаристві допомоги, Товаристві молодих жінок і кворумах Ааронового та Мелхиседекового священства, а також для провідників священства та допоміжних організацій. Принципи, які

описані тут, можуть також допомогти батькам, вчителям і провідникам допоміжних організацій, коли вони навчають в їхніх сім'ях.

Вчителі можуть вивчати цей посібник самостійно, щоб дізнатися, як ефективніше навчати так, як навчав Спаситель. Вони також можуть його використовувати, щоб проводити обговорення на домашніх сімейних вечорах, зборах президентств, зборах ради приходу або колу і на щомісячних зборах ради вчителів.

Збори ради вчителів описані в розділі під назвою "Збори ради вчителів". Рада приходу наглядає за цими зборами за сприяння президентства Недільної школи. Член президентства Недільної школи зазвичай проводить збори. Матеріал звідси має використовуватися як основа для зборів ради вчителів.

Примітка: В цьому посібнику посилення на приходи та коли також застосовується до філій, округів і місій.

Збори ради вчителів

Кожний приход має проводити щомісячні збори ради вчителів, на яких вчителі можуть радитися разом стосовно принципів навчання, як навчав Христос.

КОЛИ МАЮТЬ ПРОВОДИТИСЯ ЦІ ЗБОРИ?

Збори ради вчителів зазвичай мають проводитися під час тригодинних недільних зборів.

■ Вчителі Недільної школи збираються протягом зборів кворуму священства, Товариства допомоги та Товариства молодих жінок.

■ Вчителі кворуму священства, Товариства допомоги і Товариства молодих жінок збираються під час Недільної школи.

■ Вчителі Початкового товариства відвідують одні з вищезгаданих зборів, за скеруванням президента Початкового товариства. (*Примітка:* Якщо необхідно, президентство Початкового товариства призначає вчителів на заміну, об'єднує класи або робить інші зміни, щоб дати змогу вчителям Початкового товариства відвідати збори ради вчителів).

КОМУ СЛІД ВІДВІДУВАТИ?

Усім, хто навчає кворум або клас у приході, слід їх відвідати разом з щонайменше одним з провідників священства або допоміжних організацій, що відповідають за цих вчителів. Якщо необхідно, учасників можна розділити на групи згідно з потребами їхніх учнів. Наприклад, при нагоді вчителям молоді або дітей може бути корисним зустрітися окремо, щоб обговорити питання, конкретно пов'язані з навчанням молоді або дітей.

ХТО ПРОВОДИТЬ ЦІ ЗБОРИ?

Рада приходу за допомогою президентства Недільної школи стежить за проведенням зборів ради вчителів. В багатьох випадках член президентства Недільної школи виступає в

якості ведучого обговорення на зборах; при нагоді інші члени приходу можуть бути назначені проводити збори.

ЩО МАЄ ВІДБУВАТИСЯ НА ЗБОРАХ РАДИ ВЧИТЕЛІВ?

(*Примітка:* Це інструкції для ведучих обговорення). Після вступної молитви збори ради вчителів мають слідувати такому формату:

■ *Діліться і радьтеся разом.* Запросіть вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, ставте запитання, пов'язані з викладанням і діліться ідеями для подолання перешкод. Ця частина зборів може включати огляд принципів, які обговорювалися на попередніх зборах.

■ *Навчайтеся разом.* Запросіть вчителів обговорити один з принципів, представлених в цьому посібнику. Принципи можуть бути адресовані в будь-якому порядку, і якщо інакше не вказано радою приходу, учасни-

ки зборів можуть вибрати наступний принцип для обговорення. Не обов'язково обговорювати кожний аспект принципу на одних зборах ради вчителів---якщо необхідно, ви можете витратити більше, ніж одні збори на принцип.

■ *Практикуйте і готуйтеся.* Якщо це доречно, допоможіть вчителям попрактикувати принцип, який вони обговорили. Запросіть їх записувати і діяти відповідно до будь-яких вражень, які вони отримали стосовно того, як застосовувати принцип в їхньому викладанні---включаючи їхні зусилля навчати вдома. Заохочуйте їх почати вивчення наступного принципу, який буде обговорюватися.

Наскільки це можливо, збори ради вчителів мають демонструвати принципи, які обговорюються.

Навчати, як навчав Спаситель

Що приходить вам на думку, коли ви думаєте про те, як вчив Спаситель? Чи можете ви бачити, як Він навчає натовп біля моря, говорить наодинці з жінкою біля колодязя або благословляє маленьку дитину? Коли ви читаєте про Нього в Писаннях, що ви помічаєте стосовно того, як Він допомагав іншим вчитися і зростати? Що для вас означає навчати, як навчав Спаситель?

СПОСІБ НАВЧАННЯ СПАСИТЕЛЯ

Ісус Христос проголосив: “Я---дорога” (Іван 14:6). Коли ви поміркуєте про Його життя і про ваші можливості для навчання, ви зрозумієте, що для того, аби стати ефективним вчителем, треба стати більше подібним до Спасителя. Спосіб навчання Спасителя походить від того, ким Він був і “сил[и] Духа”, яку Він мав в Собі (Лука 4:14). Ключем до того, щоб навчати так, як навчав Спаситель---є жити, як Спаситель жив.

І як Він жив?

Спаситель був сповнений любові. Чи втішав Він грішника, який розкався, чи навчав Своїх учнів або ж докоряв фарисеям---все, що робив Спаситель, було виразом любові. Ці любов і співчуття до людей та їхніх потреб спрямували Його навчати такими способами, які були значущі для них. Коли Спаситель навчав, знайомий досвід зі справжнього життя, такий як: рибальство, народження дитини та випас овець, перетворився на духовні уроки.

Спаситель шукав і виконував волю Свого Батька і навчав ученню Свого Батька. З самого дитинства Ісус був “в тому, що належить [Його] Отцеві”,

шукаючи “завжди чин[ити], що Йому до вподоби”. “Наука Моя---не Моя,---сказав Він,---а Того, Хто послав Мене” (Лука 2:49; Іван 8:29; 7:16).

Спаситель був повністю відданий Своїй священній місії---привести Божих дітей назад до Нього. Тож Ісус робив більше, ніж просто ділився інформацією; Він дав Своїм послідовникам важливі обов’язки, які зміцнили їхню віру і допомогли їм зростати. Він довіряв їм, готував їх і послав їх по всьому світу навчати, благословляти та служити іншим (див. Матвій 10:1, 5--8).

Спаситель любив Писання і використовував їх, щоб навчати та свідчити про Його місію. Він навчав людей досліджувати Писання, щоб знаходити їхні власні відповіді на запитання. Коли Він навчав слову Бога з силою, люди дізнавалися для самих себе, що Писання були істинними (див. Лука 24:32).

Спаситель жив відповідно до того, чого навчав. В будь-якому оточенні Він був досконалим прикладом. Він навчав Своїх послідовників молитися, молячись разом з ними (див. Лука 11:1--4). Він навчав їх любити й служити, проявляючи Свою любов

до них і служачи їм. Він навчав їх, як жити за Його євангелією самим способом Свого життя. Він завжди навчав---часто в формальному оточенні, але так само часто в домах та в особистих неформальних розмовах (див. Матвій 4:23; Марк 14:3--9).

Ви можете дізнатися ще багато чого про те, як навчав Спаситель. Але це точно: сила, щоб дійсно навчати так, як Він навчав, прийде, коли ви навчаєтеся від Нього і йдете за Ним. Запрошення навчати так, як навчав Спаситель, дійсно є ключовою частиною Його запрошення “і[т]и вслід за Мною” (Лука 18:22).

ВИ МОЖЕТЕ НАВЧАТИ ТАК, ЯК НАВЧАВ СПАСИТЕЛЬ

Ви є учнем Ісуса Христа. Це означає, що ви є вчителем, тому що учнівство включає навчання, благословення та допомогу іншим. Вам на деякий час можуть дати формальне покликання навчати, але відповідальність навчати буде з вами завжди, особливо якщо ви---батько або мати. Часом відповідальність навчати може здаватися приголомшливою. Можливо ви переймаєтеся тим, що не знаєте достатньо, що у вас немає достатнього досвіду навчання або що ви просто не “зразок учителя”.

ВІДЕОПРИКЛАД

Подивіться відео “Навчати євангелії, як навчав Спаситель” (LDS.org).

Але ваш Небесний Батько, який знає вас досконало, покликав вас навчати завдяки тому, що ви можете запропонувати, як відданий послідовник Ісуса Христа. Він не покине вас.

Ось лише кілька з багатьох джерел сили та підтримки, які Він зробив доступними, щоб допомогти вам навчати так, як Він навчав.

Сила Святого Духа. Коли ви намагаєтеся жити гідно за євангелією, Святий Дух відкриє вам Божу волю. Він дасть вам думки, враження та творчі ідеї стосовно того, як допомогти іншим вчитися. Він допоможе вам знати, на яких принципах євангелії зосередитися. І Він торкнеться сердець ваших учнів і надихне їх на зміну. Святий Дух зробить можливим для вас бути “учителем, який прийшов від Бога”, тому що Дух—справжній вчитель, і коли Дух з вами, ви будете навчати з силою Бога і сприяти появі дива навернення (Іван 3:2; див. також 2 Нефій 33:1).

Обіцяння вашого покликання і рукопокладання. Ваше покликання навчати йде від Господа, не від людини, і

як пообіцяв Президент Томас С. Монсон: “Кого Господь покликає, того Господь готує”.¹ Крім того, вас рукопоклали під керівництвом тих, хто тримає ключі священства; отже ви маєте право на особисте одкровення, яке необхідне вам для успіху. Ці благословення—ваші, якщо ви їх шукаєте, залишаєтеся вірними і намагаєтеся бути гідними.

Сила молитви. Ваш Небесний Батько завжди поруч. Ви можете безпосередньо говорити з Ним через молитву. “Просіть у Батька в Моє ім’я,—сказав Спаситель,—і будете мати Святий Дух” (УЗ 18:18; див. також УЗ 42:14).

Ваша любов, таланти і досвід. Ви можете благословити Божих дітей, використовуючи ту любов, що є у вас до інших, дари, що Бог дав вам та ваш життєвий досвід. Коли ви служите вірно і шукаєте Божої допомоги, Він зведичить вас і ваша здібність навчати євангелії так, як це робив Спаситель, зросте.

Сила слова Бога. Учення, яке знаходиться в Писаннях і словах пророків

останніх днів має силу помінати серця та збільшити віру. Коли ви і ваші учні “випробували силу слова Бога”, ви знайдете, що воно має “велику силу вести людей робити те, що [є] справедливим” (Алма 31:5).

Люблячі провідники. Ваші провідники священства і допоміжних організацій хочуть допомогти вам досягти успіху. Просіть їхньої настанови, коли ви намагаєтеся вдосконалитися як вчитель і коли ви обдумуєте потреби ваших учнів.

Внесок ваших учнів. Кожна особистість у вашому класі є багатим джерелом свідчення, ідей та досвіду життя за євангелією. Запросіть їх ділитися та допомагати одне одному.

Пам’ятайте, Бог покликав вас, і Він вас підготує. Навчання євангелії є основною частиною Його великої роботи спасіння, і “коли ми на службі в Господа, то можемо розраховувати на Господню допомогу”.²

1. Томас С. Монсон, “Duty Calls,” *Ensign*, May 1996, 44.

2. Томас С. Монсон, “Навчатися, діяти, бути”, *Ensign* або *Ліягона*, лис. 2008, с. 62.

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і поставте запитання, пов’язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше

ідей з цього розділу. Не намагайтеся викласти весь матеріал за одну зустріч.

Практикуйте. Запросіть вчителів пройти оцінювання під назвою “Вдосконалення вчителя, подібного до Христа” в цьому посібнику.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Любити своїх учнів

(Довідник 2: Керування Церквою (2010), 5.5.4)

Все, що робив Спаситель під час Свого земного служіння було змотивоване любов'ю---Його любов'ю до Свого Батька та Його любов'ю до всіх нас. Намагаючись бути істинними послідовниками Христа, ми можемо бути сповнені тією самою любов'ю через силу Святого Духа (див. Іван 13:34--35; Мороній 7:48; 8:26). З любов'ю, подібною до Христової, в наших серцях ми будемо шукати усіх можливих способів, щоб допомогти іншим дізнатися про Христа і прийти до Нього. Любов буде причиною і мотивацією нашого викладання.

МОЛІТЬСЯ ЗА СВОЇХ УЧНІВ ПОІМЕННО

“Я ж молився за тебе,---Спаситель сказав Петрові,---щоб не зменшилась віра твоя” (Лука 22:32). Подумайте про те, що відбувається всередині вас, коли ви молитесь за когось---як ваша молитва впливає на ваше ставлення до цієї людини? Слідуючи прикладу Спасителя, моліться поіменно за тих ваших учнів, які найбільше потребують допомоги. Моліться, щоб знати й розуміти їхні конкретні потреби, і просіть Небесного Батька “підготувати їхні серця” (Алма 16:16), аби зрозуміти, що допоможе їм задовольнити ті потреби.

Питання для обдумування. Які враження я отримую, коли молюсь за своїх учнів?

Приклад з Писань. Чого саме навчає мене молитва Алми щодо Зорамійців про те, як любити інших? (див. Алма 31:24--36).

БАЧИТИ ІНШИХ ТАК, ЯК ЇХ БАЧИТЬ БОГ

Бог дивиться на серце людини, тому те, що Він бачить може відрізнятись від того, що ми бачимо, коли дивимося на зовнішність (див. 1 Самуїлова

16:7). Коли ви намагаєтесь бачити ваших учнів такими, як Бог бачить їх, ви побачите їхню божественну цінність, і Дух навчить вас того, що вам треба робити, щоб допомогти їм досягти їхнього потенціалу.

Питання для обдумування. Як любов і довіра одного з батьків, вчителя або іншого наставника змінили моє життя? Як може моя любов змінити життя тих, кого я намагаюся навчати?

Приклад з Писань. В Лука 19:1--10, Спаситель дивився на митника Закхея не так, як на нього дивилися інші. Які інші приклади з Писань показують, якими Бог бачить нас?

ЗНАЙДІТЬ ПРОСТІ, ДОРЕЧНІ СПОСОБИ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ВАШОЇ ЛЮБОВІ

В залежності від ваших обставин прояв любові до ваших учнів може включати щирі компліменти, зацікавлення їхнім життям, уважне слухання, залучення їх до участі на уроці, служіння їм або просто щире вітання при зустрічі. Те, як ви ставитесь до людей, так само важливо, як і те, чого ви навчаєте їх.

Іноді наша зайнятість проведенням уроку може перешкоджати нам виражати нашу любов до наших учнів. Якщо це станеться з вами, подумайте, як ви можете зосереджуватися на найважливішому. Наприклад, перед заняттям ви можете попросити члена класу або члена вашого допоміжного товариства підготувати класну кімнату та аудіовізуальне обладнання, щоб у вас було більше часу вітати членів класу, коли вони заходять до кімнати. Ви також можете виявити, що працюючи разом з членами класу, щоб підготувати кімнату---це чудовий спосіб спілкування з ними ще до початку заняття.

Питання для обдумування. Чи знають мої учні, що я люблю їх? Який доказ цього я надав/ла їм? Що я можу зробити, щоб поділитися любов'ю з тим, хто здається несприйнятливим у класі?

Приклад з Писань. Як Спаситель виявив Свою любов тим, кого навчав? (див. Іван 13:3--16; 3 Нефій 17). Як мені наслідувати Його приклад під час навчання?

▶ Див. також відео “Любіть тих, кого навчаєте” (LDS.org).

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше ідей з цього розділу.

Запрошуйте. Попросіть вчителів обміркувати, що надихнула їх робити розмова про любов до їхніх учнів. Можливо, ви згадали ім'я когось,

кому потрібно відчувати любов---члена сім'ї, друга або члена класу. Як вони будуть діяти згідно з цими спонуканнями?

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Зосереджуватися на людях, а не на уроках

“Євангельські вчителі, як і Господар, якому ми служимо, мають повністю зосередитися на тих, кого вони навчають, --сказав старійшина Даллін Х. Оукс з Кворуму Дванадцятьох Апостолів.-- Вся їхня увага має бути приділена потребам “овець”---благополуччю студентів. Учитель євангелії не повинен зосереджуватися на собі. Той, хто розуміє цей принцип, не буде ставитися до свого покликання, як “викладання чи проведення уроку”, бо це визначення розглядає навчання з точки зору вчителя, але не учня. Зосереджуючись на потребах студентів, учитель євангелії ніколи не затмарить їхнє бачення Господаря, підносячи себе або засмічуючи урок саморекламою чи корисністю”.¹

НАМАГАЙТЕСЯ ЗРОЗУМІТИ ВАШИХ УЧНІВ

Євангелія---для всіх, але немає двох подібних людей. Шукайте способів для розуміння обставин, інтересів, талантів та потреб ваших учнів. Ставте запитання, уважно слухайте та спостерігайте за тим, що учні кажуть або роблять в різних ситуаціях. Якщо ви навчаєте підлітків або дітей, попросіть ідеї у їхніх батьків. Найголовніше, моліться про розуміння, яке лише Дух може дати. Чим більше ви розумієте ваших учнів, тим краще ви можете допомогти їм побачити, як євангелію можна застосувати в їхньому житті.

Питання для обдумування. Кого з моїх учнів мені необхідно розуміти краще? Що я можу робити, щоб краще зрозуміти його або її?

Приклад з Писань. Чому вчить Іван 21:1--17 про те, як Спаситель розумів Петра і навчав його, що йому було необхідно знати?

► Див. також відео “Дізнайтесь про нас і полюбіть” (LDS.org).

ГОТУЙТЕСЯ, ДУМАЮЧИ ПРО ЛЮДЕЙ

Інколи, готуючись до уроку, вчителі захочуть використати старий урок або приклад, який вони використали в минулому, не думаючи про те, як застосувати його до конкретної групи учнів зараз. Часто цей підхід не враховує особливі потреби членів класу. Коли ви готуетесь, нехай розуміння ваших учнів керує вашими планами. Щоб знайти підхід до різних учнів, ви можете бути спрямованими використати музику, підготувати завдання наперед або поділитися аналогією про щось, в чому зацікавлений член класу, наприклад, спорт. Вчителі, що подібні до Христа, не слідують конкретному стилю або методу; вони хочуть допомагати людям розвивати віру в Ісуса Христа і стати такими, як Він.

Питання для обдумування. Як я можу змінити план навчання, щоб підлаштуватися під особливі потреби когось у моєму класі?

Приклад з Писань. Як підхід Спасителя до навчання відповідав особливим потребам людей, яких Він навчав? (див., наприклад, Марк 10:17--22).

НЕ НАМАГАЙТЕСЯ ВИКЛАСТИ ВЕСЬ МАТЕРІАЛ

Є багато матеріалу для обговорення на кожному уроці, проте немає необхідності викладати все на одному занятті для того, щоб торкнутися чийогось серця---часто достатньо лише одного або двох ключових моментів. Коли ви думаєте про потреби учнів, Дух допоможе вам вирішити, які принципи, історії або Писання будуть особливо важливі для них. Він також може надихнути вас змінити ваші плани під час заняття, залишивши деякі аспекти для обговорення на інший раз, щоб обговорити принципи, які є більш важливими для членів класу на даний момент.

Питання для обдумування. Як я можу показати учням, що більше зацікавлений/на в їхньому навчанні, ніж в тому, щоб завершити урок?

Приклад з Писань. Чого я вчуся про навчання зі зразка, зображеного в Ученні і Завітах 98:11--12? (див. також УЗ 78:17--19).

1. Даллін Х. Оукс, “Навчання євангелії”, Ліягона, лист., 2000, с. 79.

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням. Упевніться в тому, що всі, хто хотів поділитися чимось, мали таку можливість; це є більш важливим, ніж викладення усього матеріалу на кожному уроці.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше ідей з цього розділу.

Практикуйте. Попросіть одного вчителя вийти в передню частину кімнати. Попросіть інших ставити запитання, які допоможуть їм дізнатися про інтереси і таланти тієї людини. Потім обговоріть з

вчителями, як ця інформація може вплинути на спосіб навчання людини в передній частині кімнати. Запитайте вчителів, як вони можуть застосувати цю вправу в їхній підготовці і викладанні.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Підтримувати зв'язок з тими, хто не відвідує

Незважаючи на те, що Спаситель часто говорив до натовпу, Він був глибоко зацікавлений окремими людьми--- включаючи тих, хто були забутими, зігнорованими, відкинутими або тих, кого не розуміли. Так само, як і пастух з притчі Спасителя, який залишив дев'яносто дев'ять, які були в безпеці в отарі, щоб знайти одну (див. Лука 15:4), ви можете підтримувати зв'язок з тими, кого немає у вашому класі. Ваші можливості викладання та натхнення членів класу, допомогти їм прийти до Христа, простягаються за межі вашого класу, і не лише на тих, хто відвідує ваші формальні уроки.

БЕРІТЬ НА СЕБЕ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Підтримувати зв'язок з малоактивними членами Церкви---це не лише обов'язок домашнього учителя, візитної вчительки або провідника священства чи допоміжної організації---вчителі також можуть допомагати в цій роботі. Викладання---це набагато більше, ніж презентація уроку в неділю. Це включає священнослужіння з любов'ю та допомогу іншим в отриманні благословень євангелії, і ця допомога---часто саме те, чого потребує малоактивний член класу. Нам усім необхідно працювати разом, щоб знайти тих, у кого є проблеми, і як учитель ви можете бути в особливому становищі, щоб допомогти.

Президент Девід О. Мак-Кей згадав історію про юнаків у човні, які спустилися вниз по річці, в напрямку до небезпечної водоспаду. Помітивши небезпечну ситуацію, чоловік, що стояв на березі, крикнув до юнаків, щоб ті розвернулися, але вони не могли бачити водоспаду і тому проігнорували його. Він знову прокричав їм попередження, а вони зі сміхом проігнорували його знову. Проте скоро вони були

всередині бистрини. Вони в розпачі намагалися розвернути човен, але було надто пізно. Президент Мак-Кей вчив: "Одна справа---стояти на березі і кричати: "Гей, юнаки! Попереду небезпека!" Інша справа---гребти в потік і, якщо це можливо, забратися в човен з юнаками, і по-товариському, переконанням ... розвернути човен від бистрини. ... Давайте увійдемо в їхнє життя".¹

Питання для обдумування. У кого з моїх учнів є, здається, проблеми або хто не відвідує заняття? Що я можу зробити, щоб допомогти йому або їй? Як інші члени класу можуть допомогти?

Приклад з Писань. Коли я читаю про різні способи, якими Спаситель допомагав людям (див., наприклад, Лука 8:43--48; Іван 4:6--30), чого навчає мене Дух про те, як я можу допомагати людям, яких навчаю?

ШУКАЙТЕ НАТХНЕННЯ

Шукаючи натхнення стосовно особистих потреб членів вашого класу, пам'ятайте тих, у кого є проблеми або тих, хто не відвідує клас регулярно (ваші провідники можуть допомогти вам дізнатися, хто потребує більше уваги). Людина може

відійти від Церкви з різних причин---багато з них важко розпізнати. Але Небесний Батько знає і любить Своїх дітей, і якщо ви робите свою частину, Він допоможе вам зрозуміти найкращий спосіб для допомоги тим членам вашого класу, у яких є проблеми з євангелією і запросити їх повернутися.

Питання для обдумування. Чи знаю я імена усіх, кого я призначений/на навчати? Чи молюсь я за тих, у кого є проблеми? Як мені більше дізнатися про їхні потреби?

Приклад з Писань. Чого я вчуся з Іван 10:14--15, 27--29 про те, що Спаситель відчуває стосовно моїх учнів?

ПІДТРИМУЙТЕ СІМ'Ю

Люди, які мають найбільший вплив на особистість---хороший чи поганий---зазвичай ті, хто оточують його або її вдома. Оскільки дім---це центр навчання євангелії та життя за нею, ваші зусилля зміцнити члена класу будуть найефективнішими, коли ви співпрацюєте з чоловіком або дружиною, дітьми або родичами, які підтримують його або її. Коли ви, наприклад, намагаєтеся допомогти підлітку або дитині, поговоріть з його або її батьками; вони можуть

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше

ідей з цього розділу. Не намагайтеся викласти весь матеріал протягом одних зборів.

Практикуйте. Попросіть вчителів поділитися ідеями одне з одним (в невеликих групах або всі разом)

про те, яким чином вони зв'язались з людьми, які не відвідували їхні заняття.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

допомогти вам зрозуміти потреби їхньої дитини і як їх задовольнити.

Питання для обдумування. Що я можу робити, щоб підтримати зусилля сімей моїх учнів?

Приклад з Писань. Чого я вчуся з Енош 1:1--3; Мосія 27:14 і Алма 36:17 про те, як вірні члени сім'ї можуть допомогти тим, у кого є проблеми?

ЗАПРОШУЙТЕ З ЛЮБОВ'Ю

Щирі вияви любові, подібної до Христової, мають колосальну силу, щоб пом'якшити серця членів класу, у яких є проблеми з євангелією. Часто ці особистості просто хочуть знати, що вони потрібні і їх люблять. Як навчав Президент Томас С. Монсон: "Якщо ми запропонуємо їм можливість послужити в чомусь, це якраз і може стати для них потрібним поштовхом для повернення до повної активності".² Це може бути щось настільки простим, як попросити їх взяти участь в наступному уроці---поділитися досвідом або почуттями стосовно віршів з Писань. Ви можете попросити інших членів класу проявити турботу до цих особистостей відвідавши їх, запросивши їх в клас або навіть підвезти їх, якщо це необхідно.

Питання для обдумування. Як мене було зміцнено духовно завдяки запрошенню служити іншим? Чи міг/могла би я допомогти члену мого класу зрости духовно, попросивши його або її послужити якимось чином?

Приклад з Писань. Як запрошення служити допомогло змінити погляди Амулека стосовно євангелії? (див. Алма 10:1--11).

БУДЬТЕ ТЕРПЕЛИВИМИ І НАПОЛЕГЛИВИМИ

Пастух в притчі Спасителя продовжував шукати загублену вівцю "аж поки не знай[шов] її" (Лука 15:4). Не кожний відреагує негайно на ваші зусилля. Але Спаситель спонукав нас ніколи не здаватися: "Таким ви продовжуватимете проповідувати; бо ви не знаєте, може вони повернуться ... , і Я зцілю їх" (3 Нефій 18:32). Довіряючи термінам Господа, продовжуйте шукати доречні способи, щоб показати тим, хто не відвідує, що ви їх любите і сумуєте за ними. Ви можете особисто завітати до них, зателефонувати, надіслати текстове повідомлення або зробити щось інше. Вас може здивувати довгостроковий вплив ваших терпеливих, наполегливих зусиль, щоб допомогти з любов'ю.

Питання для обдумування. Як Спаситель показав терпеливість до моїх слабкостей та проблем? Як мені наслідувати Його приклад з моїми учнями?

Приклад з Писань. Чого я вчуся про терпеливість і наполегливість з Лука 15:8--10; Алма 37:7--8 і Учення і Завіти 64:33?

1. David O. McKay, in Conference Report, Oct. 1968, 7--8.

2. Томас С. Монсон, "Бачити інших такими, якими вони можуть стати", *Ensign* або *Ліягона*, лист. 2012, с. 68.

ВІДЕОПРИКЛАД

Для натхненного прикладу провідника, який хоче допомогти юнаку, який не відвідує збори кворуму, послухайте історію про Хосе де Соуза Маркеса в перших кількох хвилинах відеовиступу старійшини Мервіна Б. Арнольда на генеральній конференції "Зміцни браттю свою" (LDS.org). (див. також "Зміцни браттю свою" *Ensign* або *Ліягона*, трав. 2004, сс. 46--48).

Навчати Духом

(Довідник 2: Керування Церквою (2010), 5.5.4)

Господь обіцяв Своїм учням: “Дух Святий ... навчить вас усього, і пригадає вам усе, що Я вам говорив” (Іван 14:26). Лише через Святого Духа ми можемо досягти найважливішої мети навчання євангелії---розвивати віру в Ісуса Христа і допомогти іншим стати такими, як Він. Святий Дух несе свідчення істини, Він свідчить про Христа і змінює серця. Жодний смертний учитель, незалежно від того, наскільки кваліфікований або досвідчений, не може замінити Духа. Але ми можемо бути знаряддям у руках Бога, щоб допомогти Його дітям вчитися Духом. Щоб зробити це, ми запрошуємо вплив Духа в наше життя і заохочуємо наших учнів робити те саме.

ЗАПРОШУЙТЕ ДУХА У ВАШЕ ВИКЛАДАННЯ

Найголовнішою метою усього, що робить учитель євангелії---кожного запитання, кожного вірша з Писань, кожної вправи---це запросити Духа розвинути віру і запросити всіх прийти до Христа. Робіть усе, що ви можете, щоб запросити вплив Святого Духа. Господь пообіцяв: “І Дух буде дано вам молитвою віри” (УЗ 42:14). Крім цього, священна музика, Писання, слова пророків останніх днів, вияви любові і свідчення та моменти спокійного обмірковування можуть запросити присутність Духа. Наприклад, ви можете організувати, щоб тиха музика грала перед початком заняття.

Питання для обдумування. Що запрошує Духа в моє життя?, в мій дім?, в мій клас? Що виганяє Його? Як я можу допомогти членам класу запросити Духа в їхнє вивчення євангелії?

Приклад з Писань. Чого я вчуся про Святий Дух з Іван 14:26; Геламан 5:29--30 і Учення і Завіти 11:12--13? Як цей принцип міг би

допомогти мені навчати, як це робив Спаситель?

БУДЬТЕ СМІРЕННИМ ЗНАРЯДДЯМ ДУХА

Інколи у вчителів може виникнути спокуса подумати, що це саме їхнє знання, або методи, або особистість, надихають їхніх учнів. Це ставлення не дозволяє їм запросити Святого Духа, щоб навчати членів класу і змінювати їхні серця. Ваша мета як учителя---не зробити вражаючу презентацію, а натомість допомогти іншим отримати вплив Святого Духа, який є справжнім вчителем.

Питання для обдумування. Які зміни мені слід зробити, щоб я міг/могла більш повно мати Святого Духа зі мною під час навчання? (див., наприклад, УЗ 112:10). Для особистого оцінювання, див. “Вдосконалення вчителя, подібного до Христа”, в даному посібнику.

Приклад з Писань. Чого навчає мене Дух, коли я читаю про те, як Алма і сини Мосії стали “знаряддям у руках Бога”? (Мосія 27:32--37; Алма 17:1--12; 26; 29).

БУДЬТЕ ГНУЧКИМИ

Часто найкращі моменти навчання є неочікуваними---наприклад, коли хтось ділиться досвідом або ставить запитання, що веде до істотного обговорення. Відводьте час для таких моментів. Прислухайтесь до спонукань---під час планування і під час навчання---і будьте готовими змінити ваші плани, якщо необхідно, щоб слідувати спонуканням, які ви отримуєте. Якщо ви духовно підготовлені, Господь може дати вам “у ту саму мить, що вам слід казати” (УЗ 100:6). Пам’ятайте, що це більш важливо слідувати виявам Духа, ніж викласти певну частину матеріалу.

Питання для обдумування. Коли я відчував/ла, що Дух скеровує мене як вчителя? Що я можу робити, щоб частіше отримувати Його скерування?

Приклад з Писань. Коли я читаю 3 Нефій 17:1--9, чого я вчуся з прикладу Спасителя, коли Він задовольняв потреби тих, кого Він навчав?

ДІЛІТЬСЯ ВАШИМ СВІДЧЕННЯМ ЧАСТО

Ваше просте, щире свідчення про духовну істину може мати сильний вплив на ваших учнів. Свідчення є найсильнішим, коли воно є прямим і щирим. Воно не повинне бути красномовним або довгим, і не має починатися зі слів: “Я хочу принести своє свідчення”. Часто свідчіть про конкретні принципи, яким ви

ЗАПРОШУЙТЕ УЧНІВ ДІЯТИ

Справжнє навернення включає більше ніж просто відчуття Духа, який підтверджує істину нашим душам; нам також треба діяти відповідно до тих істин. Крім допомогти учням відчувати і розпізнавати

Духа, допоможіть їм діяти відповідно до спонукань, які вони отримують. Щоб дізнатися більше про те, як запрошувати учнів діяти, перегляньте “Запрошувати учнів діяти” в цьому посібнику.

навчаєте. Президент Джозеф Ф. Сміт навчав, що “таке свідчення---ніби печатка, що затверджує істинність” принципу.¹

Питання для обдумування. Які у мене є можливості, щоб свідчити під час навчання---як у моєму класі, так і вдома? Як мені краще користуватися цими можливостями?

Приклад з Писань. Чого я вчуся з того, як Алма свідчив, як записано в Алма 5:45--48; 36:3--4?

▶ Також подивіться відео “A Man without Eloquence (Некрасномовний чоловік)” (LDS.org).

ЗАПРОСИТЬ ІНШИХ СВІДЧИТИ

Щоб запросити Дух у ваше викладання, заохочуйте інших поділитися особистим свідченням про істину, яку ви обговорюєте. Просто попросіть членів класу поділитися їхніми почуттями або досвідом стосовно

принципу євангелії. Наприклад, ви можете запитати: “Що ви відчуваєте щодо Книги Мормона?” або “Як слідування за пророком благословило вашу сім’ю?” Навіть маленькі діти можуть свідчити, коли їх заохочують зробити це.

Питання для обдумування. Коли я думаю про своїх учнів, чи відчуваю я спонукання кого з них попросити свідчити?

Приклад з Писань. Згідно з тим, що записано в Матвій 16:15--17 і Іван 11:20--27, як Спаситель попросив Петра і Марту свідчити?

▶ Див. також відео “Thou Art the Christ” and “Запрошуйте нас свідчити” (LDS.org).

ДОПОМАГАЙТЕ ІНШИМ РОЗПІЗНАТИ ВПЛИВ ДУХА

Одним з найважливіших, що ви можете зробити як учитель---це

допомогти вашим учням розпізнати вплив Святого Духа. Це особливо правильно, коли ви навчаєте дітей, підлітків та нових членів Церкви---ви готуєте їх для отримання особистого одкровення, уникнення обману та розвитку духовного самозабезпечення. Коли Святий Дух вас надихає, запитуйте в учнів про їхні почуття і спонукання щось робити. Допоможіть їм асоціювати їхні духовні почуття з впливом Святого Духа.

Питання для обдумування. Як мені знати, коли Дух присутній під час мого викладання?

Приклад з Писань. Як я можу використати Галатам 5:22--23; Мороній 7:13 і Учення і Завіти 8:2--3 для допомоги членам класу в розпізнаванні впливу Святого Духа?

1. *Gospel Doctrine*, 5th ed. (1939), 206.

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов’язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше

ідей з цього розділу. Не намагайтеся викласти весь матеріал протягом одних зборів.

Практикуйте. Якщо це доречно, попросіть вчителів поділитися будь-якими духовними враженнями, які вони отримали під час цього обговорення. Що вони будуть робити,

щоб Дух вів їх наступного разу, коли вони навчатимуть? На наступних зборах ради вчителів запросіть їх поділитися їхнім досвідом.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Готуватися духовно

Під час підготовки до Свого земного служіння Спаситель був “поведений Духом”, щоб поститися, молитися і “бути з Богом” (Переклад Джозефа Сміта, Матвій 4:1 [в Матвій 4:1, виноска б]). Сильне викладання євангелії означає не лише підготовку до уроку, а й підготовку нас самих. Оскільки Дух---реальний учитель і істинне джерело навернення, ефективні вчителі євангелії, перед тим, як подумати, чим зайняти увесь час заняття, зосереджуються на заповненні своїх сердець Святим Духом.

“ЗБЕРІГАЙТЕ ... , ЯК СКАРБ, СЛОВА ЖИТТЯ”

Вивчення з молитвою слова Бога ставить нас в гармонію зі Святим Духом. Він може надихати нас звертатися до того, що ми вивчили під час викладання та заохочення інших. Тому, краще старанно вивчати Писання і слова пророків *перед тим, як* звертатися до додаткових матеріалів, щоб спланувати урок. Господь обіцяє, що, якщо ми будемо “зберігати в [нашій] душі, як скарб, слова життя, ... буде [нам] дано в той самий час” те, що нам слід сказати і як нам слід навчати (УЗ 84:85).

Питання для обдумування. Що означає “зберігайте ... , як скарб” в нашій душі Писання? Коли я відчував/ла, що вірш з Писань був скарбом для мене?

Приклад з Писань. Коли Гайрум Сміт захотів дізнатися, як він міг брати участь у роботі відновлення, Господь відповів одкровенням, записаним в Ученні і Завітах 11 (див. також УЗ 23:3). Яку пораду я можу знайти там, яка б стосувалася мене як вчителя?

ШУКАЙТЕ ОДКРОВЕНЬ ЩОДНЯ

Одкровення часто приходять “рядом за рядом” (2 Нефій 28:30), а не все

відразу. Тому найкраще починати підготовку до уроку принаймні за тиждень. Розмірковуючи над тим, як принципи євангелії, яким ви навчаєте, благословлять членів вашого класу, ідеї та враження прийдуть з вашого повсякденного життя---по дорозі на роботу, під час виконання домашніх обов’язків або спілкування з сім’єю і друзями. Не думайте про духову підготовку, як про щось, що ви плануєте, а як про щось, що ви завжди робите.

Питання для обдумування. Що я можу робити, щоб бути більш сприйнятливим до духовного сприявання кожного дня?

Приклад з Писань. Які уроки євангелії Спаситель знаходив в повсякденній діяльності? (див., наприклад, Матвій 13:1--23; Іван 4:6--14).

Див. також Девід А. Беднар, “Зі швидким сприйняттям”, *Ліягона*, груд. 2006, сс. 30--36.

ЗАПИСУЙТЕ ВРАЖЕННЯ

Коли приходять ідеї та враження стосовно уроку, знайдіть спосіб записувати їх, щоб ви могли пам’ятати їх і звернутися до них пізніше. Ви можете носити з собою блокнот, маленькі картки або електронний

пристрій, на яких ви відразу можете записувати ваші враження, доки “ще в Дусі” (УЗ 76:80, 113). Коли ви записуєте духовні враження, ви показуєте Господу, що цінуєте Його настанову, і Він благословляє вас одкровеннями частіше.

Заохочуйте ваших учнів записувати їхні враження також. Маленьких дітей можна заохочувати ділитися їхніми ідеями та досвідом з їхніми батьками або братами чи сестрами. Старійшина Річард Г. Скотт обіцяв: “Ретельно записане знання---це знання, яке доступне, коли в ньому є потреба. ... [Запис духовної настанови] збільшує ймовірність подальшого отримання світла”.¹

Питання для обдумування. Які методи для записування духовних вражень найкраще підходять для мене?

Приклад з Писань. Коли Спаситель відвідав Нефійців, Він попросив принести їхні записи. Чого я вчуся з Його слів у 3 Нефій 23:7--14 про важливість запису натхнення, яке я отримую?

1. Річард Г. Скотт, “Acquiring Spiritual Knowledge,” *Ensign*, Nov. 1993, 88.

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов’язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше ідей з цього розділу. Наприклад, ви могли б запросити їх поділитися

будь-якими враженнями, які вони отримали під час вивчення духовних прикладів.

Запрошуйте. Запросіть вчителів записати духовні враження, які вони отримують під час підготовки до їхньої наступної нагоди навчати---включаючи нагоди в їхніх домівках та з їхніми сім’ями. На наступних

зборах ради вчителів попросіть їх поділитися одне з одним тим, що вони записали, якщо це доречно.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Жити за євангелією Ісуса Христа

Спаситель, Господар Учитель, є досконалим прикладом послухності Його Батькові. Щоб бути вчителем, подібним до Христа, можливо найважливішим, що ви можете зробити---це слідувати прикладу послухності Спасителя і жити за євангелією усім вашим серцем вдома, в Церкві і скрізь. Це основний спосіб для того, щоб бути гідним напарництва Святого Духа. Вам не треба бути досконалими, просто старанно намагатися---і шукати прощення через Спокуту Спасителя, коли ви спотикаєтеся. Президент Бойд К. Пекер вчив: “Сила приходить, коли вчитель зробив усе, що в його силах, щоб підготуватися, не лише для конкретного уроку, а й для того, щоб тримати своє життя в гармонії з Духом”.¹

НАСЛІДУЙТЕ ЖИТТЯ СПАСИТЕЛЯ

Це корисно вивчати те, яким чином Спаситель навчав---методи, які Він використовував і те, що Він казав. Але Спасителя сила навчати та підносити інших виникла завдяки тому, як Він жив і якою людиною Він був. Чим старанніше ви намагаєтеся *жити* як Ісус Христос, тим більше ви будете здатні *вчити* як Він.

Питання для обдумування. Коли я думаю про впливових вчителів в своєму житті, які якості, подібні до Христових, я в них помічаю? Які якості, подібні до Христових, мені, на мою думку, слід розвинути більш повно? (Для особистого оцінювання, див. “Вдосконалення вчителя, подібного до Христа”, в даному посібнику).

Духовний приклад: Учення і Завіти 4:5--6 дає список якостей, які готують нас до служіння в Господній роботі. Як Спаситель служив прикладом цих якостей? Як я можу розвивати їх?

БУДЬТЕ ЖИВИМ СВІДЧЕННЯМ

“Ви навчаєте тим, ким ви є,---вчив старійшина Ніл А. Максвел. Ваші риси запам’ятовуються краще ... , ніж якась конкретна істина в якомусь конкретному уроці. Це має бути саме так, тому що якщо наше

учнівство---серйозне, то його буде видно”.² Коли ви хочете навчати про прощення, докладіть особливих зусиль, щоб пробачити тих, хто образив вас. Коли ви хочете навчати про молитву, впевніться в тому, що ваші особисті молитви послідовні

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов’язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше

ідей з цього розділу. Наприклад, ви можете запитати: “Що, на вашу думку, значить бути живим свідченням?”

Запрошуйте. Попросіть вчителів звернути увагу на духовні враження, які вони отримують під час обговорення. Попросіть їх подумати про те, що за підказкою Духа їм слід

зробити, аби більш повно жити за євангелією Ісуса Христа. Заохочуйте їх записувати та діяти згідно з цими спонуканнями.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть вчителів підготуватися.

і значущі. Ваш особистий досвід дозволить вам могутньо свідчити стосовно принципів, яким ви навчаєте. Оскільки ви живете за ними, Святий Дух може свідчити, що те, чого ви навчаєте---правда. А ваші учні побажать благословення у вашому житті від того, що ви живете за євангелією.

Питання для обдумування. Яким принципам євангелії я буду навчати в наступні декілька тижнів? Що я можу робити, щоб більш повно жити за цими принципами?

Приклад з Писань. Під час Останньої вечері учні сперечалися з приводу того, хто серед них був найбільшим (див. Лука 22:14, 24--27). Яким чином

Спаситель вчив їх про справжнє величчя? (див. Іван 13:1--17).

▶ Див. також відео “Living the Gospel Brings Power (Життя за євангелією дає силу)” (LDS.org).

ПОКАЙТЕСЯ

Більше намагаючись жити і вчити як Спаситель, ви неминуче зазнаватимете невдачі час від часу. Не сумуйте; натомість дозвольте вашим помилкам та слабкостям повернути вас до Небесного Батька і Спасителя. Черпайте сили з Христової Спокути. Пам’ятайте, що покаяння---не лише для виправлення великих гріхів. Це процес внесення змін, необхідних для того, щоб стати більше подібним

до Небесного Батька і Спасителя кожного дня. Зрештою, це саме те, що ви намагаєтеся надихнути робити членів вашого класу.

Питання для обдумування. Коли я досліджую своє життя, які зміни Дух заохочує мене зробити, щоб бути більше подібним до Христа?

Приклад з Писань. Чого я вчуся про зв’язок між покаянням і викладанням зі слів Аммона в Алма 26:21--22?

1. Бойд К. Пекер, *Teach Ye Diligently* (1975), 306.
2. Ніл А. Максвелл, “But a Few Days” (звернення до релігійних освітан Церковної системи освіти, 10 вер. 1982), 2, si.lds.org.

Створити умови, які запрошують Духа

Подумайте про деякі місця, де навчав Спаситель---Галілейське море, гора Преображення, храми в Єрусалимі та на землі Щедрій. Що зробило ці місця підходящими для навчання, яке проводив там Спаситель? Як вчитель недільних занять або зборів кворуму ви можете відчувати, що ви майже не контролюєте оточення, в якому навчаєте. Але є багато чого, що ви можете зробити---як з фізичним оточенням, так і з духовною атмосферою---щоб запросити Духа у ваш клас.

ПІДГОТУЙТЕ ФІЗИЧНЕ ОТОЧЕННЯ

Хоча Дух може навчати нас незважаючи на те, де ми знаходимося, наше оточення може сильно впливати на нашу здатність вчитися та відчувати істину. Зверніть увагу на ваші відчуття, коли ви заходите до вашого класу. Чи він акуратний і чистий? Чи місця розташовані таким чином, щоб учні могли легко спілкуватися з вами та одне з одним? Чи всі можуть чути вас та інших членів класу? Чи є щось в кімнаті, що може відволікати, і тим самим ускладнити відчуття Духа для учнів?

Крім усунення потенційних відволікаючих факторів, подумайте про те, чим ви можете доповнити кімнату, щоб запросити Духа. Наприклад, музична прелюдія (включаючи записані гімни або іншу благоговійну музику) може заохотити благоговійну поведінку, доки учні збираються. Картинки і візуальні дисплеї---окрім того, що є ефективними помічниками викладання---можуть створити дружню, доброзичливу атмосферу.

Ви можете попросити члена президентства Недільної школи або провідника іншої допоміжної організації допомогти вам зробити

ці приготування у вашому класі. Це може дозволити вам зосередити вашу увагу на членах класу.

Після того, як ви зробили все можливе, щоб створити правильне оточення для викладання, пам'ятайте, що викладання чистого вчення може зробити будь-яке фізичне оточення місцем сильного духовного навчання.

Питання для обдумування. Які особливості мого класу допомагають створити умови, в якому може перебувати Дух? Які зміни мені можливо необхідно зробити в моєму класі?

Приклад з Писань. Як можна застосувати настанови Господа, щоб встановити "дім навчання" та "дім порядку" (див. УЗ 88:119--120), в моєму покликанні вчителя?

РОЗВИВАЙТЕ АТМОСФЕРУ ЛЮБОВІ

Деякі фактори, що запрошують Духа, є менш матеріальними---стосунки учнів, те, як вони ставляться одне до одного і те, що вони думають про євангелію. Допоможіть членам вашого класу зрозуміти, що кожний з них впливає на дух, який вони відчують в класі. Заохочуйте їх допомагати вам встановити

відкриту, люблячу та шанобливу атмосферу, щоб кожний міг безпечно ділитися своїм досвідом, запитаннями і свідченнями.

Ваш приклад має великий вплив на ставлення учнів, особливо якщо ви навчаєте підлітків та дітей. Вітайте членів класу щирою посмішкою та потисканням руки, коли вони приходять. Вашими словами та діями показуйте їм, що ви любите євангелію і що ви дбаєте про їхній духовний розвиток.

Питання для обдумування. Що можуть зробити члени мого класу, аби переконатися, що кожен відчуває себе зручно і комфортно в нашому навчальному середовищі? Чи потрібно мені зробити щось, щоб бути кращим прикладом?

Приклад з Писань. Що зробив Спаситель, аби допомогти учням навчитися "люб[ити] один одного"? (Іван 13:34).

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше ідей з цього розділу.

Практикуйте. Запросіть вчителів застосовувати ідеї, що знаходяться в цьому розділі, щоб створити теплу, затишну атмосферу в кімнаті, в якій

ви збираєтеся. Ви можете призначити одного з вчителів відповідати за підготовку кімнати для наступних зборів ради вчителів.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Використовувати спонтанні моменти навчання

Здебільшого Спаситель навчав не у синагогах, а в неформальному, повсякденному оточенні---коли їв зі Своїми учнями, набирив воду з колодязя або проходячи повз фігове дерево. Навіть якщо єдина можливість взаємодіяти з членами класу випадає лише в неділю, шукайте символи, які вони готові зрозуміти---навіть якщо вони готові навчатися чомусь, чого ви не планували вчити.

БУДЬТЕ ГОТОВІ ЗАВЖДИ

Неформальні моменти навчання минають швидко, тому важливо використовувати їх, коли вони трапляються. Наприклад, коментар члена класу стосовно нового фільму з небезпечним повідомленням може бути нагодою, якщо Дух спрямовує, показати контраст між стандартами Господа та шляхами світу. Злива може дати можливість поговорити про те, як євангелія надає нам притулок від багатьох життєвих злив. Ці розмови є найефективнішими, коли з'являється така нагода, а не наступного разу, коли тема з'явиться в посібнику. Через те, що такі моменти---неочікувані, ви не можете підготуватися до них, так само як до уроку. Проте ви можете підготувати себе будучи "завжди готовими" (1 Петра 3:15) і чутливими до Духа. Спаситель не дивився на навчання, як на роль, яку Він брав на Себе раз на тиждень; натомість бути учителем було частиною Його суті. Якщо ви відчуваєте себе вчителем євангелії увесь час, ви можете перетворити будь-який момент на момент навчання.

Питання для обдумування. Які можливості є у мене для навчання поза межами запланованого уроку? Що я можу робити, щоб впевнитися в тому, що я завжди готовий/ва використати такі моменти?

Приклад з Писань. Як слова Алми про те, щоб бути свідком "в усі часи" і "в усіх місцях" (Мосія 18:9) стосуються мене як учителя? (див. також УЗ 84:85).

БУДЬТЕ СПОСТЕРЕЖЛИВИМИ

Якщо ви будете звертати увагу на те, що відбувається в житті членів вашого класу, ви знайдете чудові можливості для викладання. Наприклад, підліток, який має прийняти складне рішення, може бути готовий дізнатися, як отримати особисте одкровення, або дитина, яка чогось боїться, може бути готова дізнатися про Святого Духа як Утішителя. Коментарі учнів або їхні запитання можуть також привести до моментів навчання.

Питання для обдумування. Коли я був благословенний/на членом сім'ї або вчителем, який помітив, що я був/ла готовий/ва навчитися чогось?

Приклад з Писань. Що Спаситель бачив у фарисеях та книжниках, що призвело до того, що Він навчав їх притчами в Лука 15? (див. вірші 1--2).

БУДЬТЕ ВІЛЬНІ І ДОСТУПНІ

Одні з найкращих моментів для навчання починаються з питання або проблеми в серці члена класу. Проте, якщо ви виглядаєте занадто зайнятими, занадто осудливими або занадто зосередженими на викладенні підготованого вами матеріалу, учні можуть почуватися досить незручно, щоб ділитися своїми запитаннями або проблемами з вами. Будьте напоготові відкласти в сторону те, що ви запланували, якщо Дух надихає вас, і послухати проблеми членів класу. Дайте їм відчуття через ваші слова і дії, що ви охоче вислухаєте їх.

Питання для обдумування. Чи знають мої учні, що я цікавлюсь їхніми запитаннями? Як мені краще виразити свою зацікавленість?

Приклад з Писань. Чого я вчуся з Марк 5:22--34; 6:30--44 і 3 Нефій 17 про готовність Спасителя навчати і благословляти людей, коли вони потребували Його допомоги?

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням. Одні з найкращих моментів для навчання можуть прийти під час цієї частини зборів.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше ідей з цього розділу.

Практикуйте. Попросіть вчителів зробити список рутинних справ, які вони робили протягом минулого тижня (такі, як виконання домашніх обов'язків, гра з членами сім'ї,

перегляд фільму або спортивної події, або похід за покупками). Запросіть їх обговорити, яким чином ці справи можна використати як можливості для навчання.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Складати план

Господь звелів: “Організуйте себе; приготуйте кожну потрібну річ” (УЗ 88:119). Підготовка навчального плану перед викладанням може допомогти вам визначити принципи євангелії, які, на вашу думку, найкраще відповідають потребам ваших учнів, а також визначити ресурси, які підтримують ці принципи. Це також може дозволити Духу направляти вас у неквапливому оточенні. Виконавши цю роботу заздалегідь, ви зможете зосередитися на ваших учнях, коли ви їх навчаєте, аніж на тому, що треба сказати далі. Ви також будете краще підготовленими, щоб діяти згідно зі спонуканнями і адаптувати ваші плани, якщо це необхідно.

ЗОСЕРЕДЬТЕСЯ НА ПРИНЦИПАХ, ЯКІ БЛАГОСЛОВЛЯТЬ ВАШИХ УЧНІВ

Основну увагу у вашому навчальному плані слід приділити потребам ваших учнів та принципам євангелії, які відповідатимуть тим потребам. З молитвою вивчаючи уривки з Писань та вчення пророків, яких вам призначено навчати, запитайте себе: “Що зі знайденого тут буде особливо важливим членам мого класу?” Наприклад, якщо ви навчаєте про Спокуту Ісуса Христа, ви можете відчувати, що у деяких членів класу є проблеми з тим, щоб пробачити самих себе, навіть після того, як вони покаялись. Ви можете відчувати натхнення поділитися цим обіцянням з Ісаї 1:18: “Коли ваші гріхи будуть як кармазин, стануть білі, мов сніг”.

Дозвольте Духу направляти ваше планування. Він може привести вас до уривків з Писань, вчень пророків та ідей в посібнику для уроку, які будуть значущими для членів класу таким чином, як ви й не очікували.

Питання для обдумування. Яким принципам я буду навчати на наступних уроках? Які з цих принципів, на мою думку, найкраще будуть відповідати потребам членів мого класу?

Приклад з Писань: Алма 39--42 містить настанову Алми його сину Коріантону. Які потреби Алма розпізнав у свого сина? Яким принципам він отримав натхнення навчати? Чого я можу навчитися з прикладу Алми?

ЗНАЙДІТЬ РЕСУРСИ, ЯКІ ПІДТРИМУЮТЬ ПРИНЦИПИ

Складаючи навчальний план, шукайте шляхи, які допоможуть учням зрозуміти принципи євангелії, які ви плануєте обговорювати. Писання та слова сучасних пророків є вашим основним ресурсом---читайте їх перед тим, як звертатися до додаткових матеріалів. Які уривки з Писань допоможуть у викладанні цього принципу? Чи говорилося про цей принцип на останній генеральній конференції? Які запитання ви можете поставити, щоб допомогти учням обдумати та застосувати певний принцип? Чи є якісь інші ресурси, які б допомогли підтримати принцип---історії, наочні приклади, картинки, відео, гімни або дитячі пісні? Багато таких ресурсів запропоновані в

церковних навчальних матеріалах, в церковних журналах або на LDS.org. Для кожного принципу, якого ви будете навчати, зробіть список кількох запитань та додаткових ресурсів, які ви могли б використати. Це може бути непотрібним---або неможливим---використати їх усі, але добре бути готовим до їх застосування про всяк випадок.

Питання для обдумування. Які ресурси я бачив, які інші вчителі використовували, щоб ефективно навчати принципу євангелії? Які ресурси я міг/могла б використати?

Приклад з Писань. Що вражає мене стосовно того, як Спаситель пояснив принцип в Лука 10:25--37?

Див. також розділ "Використовувати музику, історії та мистецтво, щоб викладати вчення" в цьому посібнику.

БУДЬТЕ ГОТОВІ АДАПТУВАТИСЯ

Підготовка з молитвою та підготовлені плани уроків можуть значно благословити ваших учнів, але вам слід бути готовими адаптувати план вашого уроку під час заняття за вказівками Духа. Уважно стежите за коментарями та запитаннями ваших учнів; Дух може надихнути вас витратити на певний принцип більше часу, ніж ви планували, або обговорити проблему, яка не входить в план вашого уроку.

Пам'ятайте, що духовне зростання ваших учнів є набагато важливішим за презентацію усього, що ви запланували. І більша частина того духовного зростання відбуватиметься за межами класу. Плануйте запитання, які заохотять учнів ділитися тим, що вони вивчають самостійно та в своїх сім'ях. Чим старанніше ви вчилися заздалегідь, тим більш готовими ви будете адаптуватися до потреб учнів та підтримувати їх.

Питання для обдумування. Що я можу робити, щоб впевнитися в тому, що я прислухаюся до підказок Духа під час навчання?

Приклад з Писань. Чого я вчуся з Учення і Завітів 11:21 про роль Духа в викладанні?

ІДЕЇ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ

Готуючи свій план, подумайте про те, що ви попросите членів класу робити, щоб сприяти їхньому навчанню з Писань та слів пророків останніх днів. Нижче наведено декілька ідей, які ви можете застосувати до майже будь-якого уривка з Писань або теми. Інші ідеї можна знайти в церковних навчальних матеріалах. Найкращі ідеї, однак, часто приходять до вас через Духа, коли ви думаєте про потреби ваших учнів.

Члени класу можуть:

■ Зробити список принципів або істин, які вони знаходять в уривку з Писань. Які слова, фрази та приклади в цих віршах допомагають їм зрозуміти ці принципи?

■ Знайти відповіді на запитання в уривках з Писань або виступі з генеральної конференції.

■ Поділитися тим, як би вони навчали принципу їхні сім'ї або друзів. Як би вони навчали принципу дитині? Когось іншого віросповідання?

■ Порівняти дві або більше історій або уривків з Писань. Які ідеї з'явилися у них завдяки цьому порівнянню?

■ Знайти і співати гімни про принцип євангелії.

■ Підсумувати уривок з Писань своїми власними словами.

■ Поєднати вірші з відповідними картинками. Як ці картинки допомагають їм краще зрозуміти уривок з Писань?

■ Розіграти в ролях ситуацію, пов'язану з принципом євангелії.

■ Переглянути вироблені Церквою медіа, які пов'язані з цим принципом, такі як DVD-диски або відео-кліпи, що знаходяться на LDS.org.

■ Пояснити, яке відношення мають картинка або предмет до принципу євангелії.

ЗРАЗОК НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

Існує багато способів упорядкування навчального плану. Використовуйте той, який найкраще підходить вам та вашим учням. Нижче наведений один можливий підхід.

Простіть ділитися: Ви можете почати з заохочення членів класу поділитися думками та досвідом один з одним. Вони можуть поділитися ідеями, які вони отримали, читаючи Писання, досвідом, який вони отримали, застосовуючи принципи, викладені в Писаннях, або запитаннями щодо теми цього тижня.

Викладайте вчення: Подумайте про способи, якими ви можете допомогти членам класу відкрити істини євангелії для них самих. Це допоможе вам організувати ваші думки та матеріали заздалегідь. Наприклад, якщо ваша тема---це відновлення священства, ви можете підійти до неї наступним чином:

Принципи	Додаткові Писання	Запитання	Допоміжні навчальні матеріали
Ісус Христос дав владу священства Своїм апостолам, коли встановив Свою Церкву.	Матвій 10:1; Дії 2:37--47; Євреям 5:4	Чого ці уривки з Писань навчають вас про важливість влади священства?	Картинка, де зображено Христа, який висвячує Своїх Дванадцятьох апостолів
Через широко поширену злочестивість, включаючи вбивство багатьох апостолів, Господь забрав владу священства з землі.	Амос 8:11--12; Матвій 24:9--11; Дії 20:29--30; 2 Солунянам 2:1--4; Мормон 1:13--14	Які докази відступництва ви бачили в світі?	Аналогія: Уявіть собі, що ви знаходитесь в кімнаті, яка освітлюється 12 лампочками і вони вимикаються одна за одною. Яке це відношення має до апостолів та втрати влади священства?
Священство було відновлено Джозефу Сміту тими, хто мали його у давнину.	УЗ 13:1; 27:12--13; 110; Джозеф Сміт---Історія 1:68--72	Вивчаючи відновлення священства, чого навчив вас Дух?	Відео: "Відновлення священства" (LDS.org)
Сьогодні благословення священства доступні усім.	УЗ 1:20; 84:19--20	Як священство благословило вас та вашу сім'ю?	"Істина в світі знов!", Гімни, № 160

Заохочуйте застосування: В якийсь момент під час уроку заохотіть членів класу подумати про духовні почуття, які вони відчували під час уроку, і на які дії їх надихнуло вивчене.

Заохочуйте подальше вивчення: Часто буває корисно дати членам класу знати, що вони будуть обговорювати наступного тижня і запросити їх підготуватися заздалегідь вдома.

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше ідей з цього розділу.

Практикуйте.

Попрацюйте разом групою, щоб підготувати зразок плану на наступний урок, посилаючись на відповідний навчальний посібник, якщо це доречно. Ви можете використати зразок плану в цьому розділі або інший план. Запросіть вчителів зробити план уроку для

їхнього наступного уроку і принести його на наступну зустріч ради вчителів, щоб отримати коментарі від інших вчителів.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть вчителів підготуватися.

Навчати вченню

(Довідник 2: Керування Церквою (2010), 5.5.4)

Спаситель сказав: “Наука Моя---не Моя, а Того, Хто послав Мене”. (Іван 7:16). Учення Батька складається з вічних істин, які при постійному застосуванні, приведуть до піднесення. Центральною серед цих істин є Спокута Спасителя та її суттєва роль в плані спасіння. Спаситель заповідав, щоб ми “навчали один одного ученню царства” (УЗ 88:77). Коли ми робимо це, Святий Дух свідчить про істинність учення та надихає людей жити за ним. Учення не змінюється---натомість воно змінює нас і змінює наших учнів.

ЗОСЕРЕДЬТЕ ВАШЕ ВИКЛАДАННЯ НА ВЧЕННІ ХРИСТА

Президент Бойд К. Пекер вчив: “Істинне вчення, коли його розуміють, змінює ставлення і поведінку”.¹ Як вчитель євангелії ви можете вірити, що “сил[а] слова Бога” має “сильніший вплив на свідомість людей, ніж ... щось інше” (Алма 31:5). Якщо ви зосередитеся на тому, щоб просто розважати учнів або займати їх чимось, ви можете опустити навчання важливим істинам, які допоможуть учням робити значущі зміни в їхньому житті.

Один спосіб переконатися, що ви навчаєте істинному вченню---це подумати як те, чого ви навчаєте, пов’язане з ученням Христа, яке підсумовано в 2 Нефій 31 і 3 Нефій 27:16--21 та знаходиться усюди в Писаннях. Постійно запитуйте себе: “Як те, чого я навчаю, допоможе членам класу розвинути віру в Христа, покаятися, скласти з Богом завіти і дотримуватися їх, та отримати Святого Духа?”

Питання для обдумування. Як мої учні будуть благословенними, якщо будуть жити за ученням Христа? (див. 3 Нефій 27:16--21). Якими

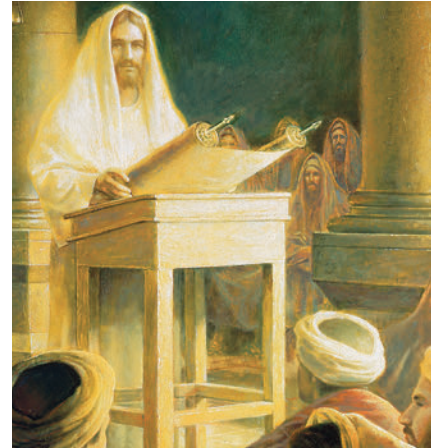
будуть вічні наслідки, якщо вони не живуть за вченням Христа?

Приклад з Писань. Що, згідно з Мосія 5:2--5, змусило народ царя Веніямина змінитися? Чого навчав їх цар Венямин? (див. Мосія 2--5). Як те, чого навчав цар Венямин, пов’язане з ученням Христа?

НАВЧАЙТЕ В КОНТЕКСТІ ПЛАНУ СПАСІННЯ

Іноколи учням---особливо підліткам---цікаво, як принципи євангелії стосуються їх або чому їм слід підкорятися певним заповідям. Однак, якщо вони розуміють вічний план Небесного Батька для щастя Його дітей, підґрунтя євангельських принципів та заповідей стає яснішим та мотивація для слідування за ними збільшується. Наприклад, хтось, хто розуміє вчення про вічний шлюб і наш потенціал стати такими, як Небесний Батько, має причини слідувати закону цнотливості, які є набагато сильнішими за бажання уникнути небажаної вагітності або хвороб.

Питання для обдумування. Яким принципам я буду навчати на наступних уроках? Як я можу допомогти членам класу зрозуміти

ці принципи в контексті плану спасіння?

Приклад з Писань. Алма навчав, що Бог дав Своїм людям заповіді після того, як вчив їх про “план викуплення” (див. Алма 12:32). Як я можу застосувати цей зразок під час навчання?

ВИКОРИСТОВУЙТЕ ПИСАННЯ ТА СЛОВА ПРОРОКІВ ОСТАННІХ ДНІВ

Спаситель заповідав, щоб ми “навчали один одного ученню царства” (УЗ 88:77) і використовували Писання, щоб “навчати принципам [Його] євангелії” (УЗ 42:12). Писання та

ПІДТРИМУЙТЕ ВИВЧЕННЯ ЄВАНГЕЛІЇ ВДОМА

Якщо ваші учні вивчають євангельське вчення лише в класі, вони не отримають духовне живлення, якого потребують. Найважливішим, що

ви можете зробити, щоб допомогти учням розвинути їхню віру і стати більше подібними до Христа---це надихнути їх вивчати Писання

самостійно та разом з їхніми сім’ями. Для ідей див. “Підтримувати вивчення євангелії вдома” в цьому посібнику.

слова сучасних пророків і апостолів є джерелом істини, якій ми навчаємо. За кожної нагоди надихайте ваших учнів звертатися до слова Бога за проводом, відповідями на запитання та підтримкою. Якщо учні будуть “бенкету[вати] словами Христа”, учення, яке вони там знайдуть, “скаж[е] [їм] усе, що [їм] треба робити” (2 Нефій 32:3).

Питання для обдумування. Як я можу надихати своїх учнів “бенкету[вати]” словом Бога? Як я можу допомогти їм використовувати виноску, Путівник по Писаннях та інші навчальні допоміжні матеріали, щоб краще зрозуміти Писання?

Приклад з Писань. Які приклади я можу знайти того, коли Спаситель використовував Писання, щоб навчати і свідчити про істини євангелії? (див., наприклад, Матвій 12:1--8 і Лука 4:16--21).

ДОПОМОЖІТЬ УЧНЯМ ЗАСТОСОВУВАТИ ПИСАННЯ ДО СЕБЕ

Нефій сказав: “Я застосував усі писання до нас, щоб були вони нам на користь і в науку” (1 Нефій 19:23). Ті самі істини євангелії, що надихали та підтримували Авраама, Естер, Легія та Джозефа Сміта, можуть допомогти вашим учням протистояти сучасним викликам. Щоб допомогти учням застосувати Писання до

себе, запросіть їх вставити їхнє ім’я у вірш або подумати про те, як історія з Писань стосується їхнього життя.

Питання для обдумування. Які уривки з Писань дали мені ідеї стосовно проблеми, з якою я зіткнувся/лася?

Приклад з Писань. Як Спаситель застосував Писання до людей, яких навчав? (див., наприклад, Лука 4:24--32).

ДОПОМОЖІТЬ УЧНЯМ ЗНАЙТИ ІСТИНИ В ПИСАННЯХ

Перед тим як учні прочитають уривок з Писань в класі, подумайте про те, щоб попросити їх знайти конкретні істини, яким навчає цей уривок. Іноді такі істини чітко заявлені, а іноді на них натякають. Наприклад, ви могли б сказати: “Коли ви читаете Учення і Завіти 11:12--14, знайдіть істини, які ви вивчаєте про Святого Духа”.

Питання для обдумування. Що я можу зробити, щоб допомогти членам класу дізнатися, як знаходити євангельські істини в Писаннях?

Приклад з Писань. Чому Спаситель хотів, щоб нефійці дослідили Писання і прочитали слова пророків? (див. 3 Нефій 23:1--5).

▶ Див. також відео “Дослідження Писань” (LDS.org).

СВІДЧИТЬ ПРО ІСТИННЕ ВЧЕННЯ

Спаситель вчив “як можновладний, а не як ті книжники” (Матвій 7:29). Особисте свідчення Спасителя дало владу Його словам і допомогло тим, кого Він навчав розпізнати, що Він навчав вічним істинам. Коли ви свідчите про істинне вчення, Дух підтверджує істину вчення в серцях ваших учнів.

Питання для обдумування. Як моє свідчення зміцнилося завдяки сильному свідченню іншої людини?

Приклад з Писань. Чого я вчуся з прикладу Алми стосовно свідчення про істину? (див. Алма 5:43--48).

1. Бойд К. Пекер, “Не бійтеся”, *Ensign* або *Лягона*, трав. 2004, с. 79.

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов’язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше

ідей з цього розділу. Не намагайтеся викласти весь матеріал протягом одних зборів.

Практикуйте. Запросіть вчителів поділитися декількома їхніми улюбленими віршами з Писань.

Обговоріть різні способи, у які кожний вірш міг би бути застосований у житті учнів.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть вчителів підготуватися.

Використовувати музику, історії та мистецтво, щоб викладати вчення

Коли Бог створив землю, Він заповнив її різноманітними тваринами, рослинами та краєвидами, щоб надати нашому життю багатства та краси. Шукайте шляхи, щоб урізноманітнити свої зусилля в навчанні євангелії. Коли ви робите це, ви додасте багатства та краси до досвіду, який отримують учні, і це також допоможе вам працювати з учнями з різними потребами. Подумайте про те, як використання музики, історій, картинок та інших форм мистецтва може запросити Дух, прояснити принципи євангелії способами, що легко запам'ятовуються, та допомогти учням пов'язати євангелію і їх повсякденне життя. Пам'ятайте, що такі ресурси не мають бути осередком уроку, а лише знаряддям, аби допомогти вам для більш ефективного викладання учень євангелії.

ВИКОРИСТОВУЙТЕ МУЗИКУ, ЩОБ ЗАПРОСИТИ ДУХ ТА ВИКЛАДАТИ ВЧЕННЯ

Перше Президентство сказало: “Музика має необмежену силу сприяти [нашому] духовному наближенню до євангелії та відданості їй”.¹ Слухаючи або співаючи гімн ви може створити благоговійне почуття та запросити Духа. Гімни також можуть навчати принципам євангелії. Наприклад, “Вірую в Христа” (Гімни, № 67) або Hallelujah Chorus Георга Фрідріха Генделя можуть надихати на обговорення божественної ролі Спасителя та Його титулів. Подумайте про те, як ви можете зробити музику частиною ваших уроків; наприклад, ви можете програти запис гімну або запросити дітей з Початкового товариства заспівати у вашому класі.

Питання для обдумування. Як священна музика вплинула на моє свідчення? Як вона може благословити моїх учнів?

Приклад з Писань. Які можливі причини того, що Ісус та Його учні заспівали гімн перед тим, як піти до Гефсиманії? (див. Матвій 26:30; див. також Колоссянам 3:16; УЗ 25:12).

ВИКОРИСТОВУЙТЕ ІСТОРІЇ ТА ПРИКЛАДИ, ЩОБ НАВЧАТИ ПРИНЦИПАМ ЄВАНГЕЛІЇ

Спаситель часто розповідав історії, щоб допомогти Його слухачам зрозуміти, як принципи євангелії застосовуються в їхньому повсякденному житті. Його вчення наповнені посиланнями на рибу, насіння, ключі, чашки та багато інших повсякденних предметів. Коли ви готуєтеся до викладання, думайте про приклади та історії з власного життя та з повсякденного життя членів вашого класу, які можуть оживити принципи євангелії. Ви можете обговорити, наприклад, як Святий Дух нагадує компас, ліхтарик або теплу ковдру. Піднесені цитати з корисної літератури можуть також збагатити урок. Якомога частіше запрошуйте учнів поділитися їхніми історіями та досвідом.

Питання для обдумування. Який досвід з мого життя допоміг мені зрозуміти принципи євангелії? Як я можу заохочувати учнів ділитися їхнім досвідом?

Приклад з Писань. Чому Спаситель використовував притчі, такі як в Матвій 13:44--48?

ВИКОРИСТОВУЙТЕ МИСТЕЦТВО, ЩОБ ЗАЙНЯТИ УЧНІВ

Мистецтво, включаючи картинки, відео та інсценування, може допомогти зайняти учнів---особливо тих, хто краще сприймає інформацію візуально---і зробити історії з Писань кращими для запам'ятовування. Мистецтво, яке ви використовуєте, має бути чимось більшим, ніж простою декорацією; воно має допомагати учням розуміти євангельське вчення. Альбом “Євангелія в мистецтві” та LDS Media Library на LDS.org містять багато зображень та відео, які можуть допомогти учням візуалізувати поняття та події. Наприклад, картина Гаррі Андерсона *Друге пришествя* може допомогти учням подумати про те, як вони будуть себе почувати, коли Спаситель повернеться. Інсценування притчі про блудного сина може допомогти учням зрозуміти, що значить пробачити комусь, хто заблукав.

Питання для обдумування. Як я можу використовувати мистецтво, щоб розширити досвід навчання для членів класу на наступних уроках?

Приклад з Писань. Як Спаситель використовував візуальні зображення, коли навчав? (див., наприклад, Матвій 6:28--30; 22:16--21; Марк 12:41--44).

1. “Передмова Першого Президентства”, *Гімни*, х.

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше ідей з цього розділу.

Практикуйте.

Щоб продемонструвати принципи, яким навчав цей розділ, знайдіть способи для включення музики, історій та мистецтва у ваше обговорення. Наприклад, перед зборами ви можете запросити вчителів прийти підготовленими та поділитися музикою, історіями або витворами мистецтва, які вони використали або використають для

навчання принципу євангелії. Після того, як вчителі поділяться цим, попросіть їх обговорити, як те, чим вони поділилися, могло б підтримати принцип, якому вони навчють та розширити досвід навчання для їхніх учнів.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Відповідати на складні запитання з вірою

Хороший вчитель заохочує учнів ставити запитання, але іноді хтось ставить запитання, на яке важко відповісти. Господь заповідав: “Постійно зберігайте в душі, як скарб, слова життя” та “проголошу[йте] все те, що ви проголошуєте ... у дусі лагідності”. Його обіцяння полягає в тому, що, коли ви так робите, то отримаєте “у ту саму мить, що вам слід казати” (УЗ 84:85; 100:6--7).

ГОТУЙТЕСЯ ЗАЗДАЛЕГІДЬ

Готуючись навчати, моліться про допомогу, щоб визначити запитання, які можуть виникнути у членів класу. Досліджуйте Писання та інші церковні ресурси, та подумайте про те, як ви можете відповісти. Пам'ятайте, що найкраща підготовка відбувається, коли ви шукаєте допомоги Господа.

Питання для обдумування. Коли я думаю про мою наступну викладацьку можливість, які складні запитання можуть виникнути в учнів? Що я можу робити, щоб підготуватися?

Приклад з Писань. Як обіцяння в 2 Нефій 32:3 стосується мене як вчителя?

ПОСИЛАЙТЕСЯ НА ОФІЦІЙНІ ЦЕРКОВНІ РЕСУРСИ

Найкращим джерелом для відповідей на складні запитання є Писання, слова сучасних пророків та інші офіційні церковні видання. Наприклад, Церква видала збірник статей на євангельські теми, щоб допомогти відповісти на запитання про історію Церкви та суперечливі питання (див. lds.org/topics). Ознайомтеся з офіційними церковними ресурсами та заохочуйте тих, у кого є запитання, вивчати їх також.

Питання для обдумування. Які запитання члени мого класу ставили в минулому? Які церковні ресурси можуть їм допомогти?

Приклад з Писань. Як я можу слідувати пораді в Ученні і Завітах 88:118?

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням. Намагайтесь створити атмосферу, в якій вчителі відчуватимуть себе комфортно і безпечно, коли ставлять запитання.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше ідей з цього розділу.

Практикуйте. Перед зборами запросіть вчителів принести складні євангельські запитання, які вони

чули від своїх учнів. Групою обговоріть доречні шляхи відповіді на ці запитання.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

ЗАПРОШУЙТЕ УЧНІВ ДОПОМАГАТИ ВІДПОВІДАТИ НА ЗАПИТАННЯ

В багатьох випадках буде доречним запрошувати учнів допомагати одне одному знаходити відповіді на їхні запитання. Коли Дух надихає, ви можете вирішити зробити це навіть тоді, коли думаєте, що знаєте відповідь. Коли ви просите учнів дослідити Писання та інші церковні ресурси, щоб знайти відповіді на євангельські запитання, ви надаєте їм чудову можливість для навчання.

Питання для обдумування. Хто в моєму класі міг би надати корисні ідеї, якщо хтось поставив складне запитання?

Приклад з Писань. Як я можу слідувати зразку в Ученні і Завітах 88:122, коли допомагаю учням знайти відповіді на запитання?

▶ Див. також відео “Відповідати на запитання членів класу” (LDS.org).

ВИЗНАВАЙТЕ, КОЛИ ВИ НЕ ЗНАЄТЕ

Це не має вас дивувати, що є деякі євангельські запитання без відповідей; відповіді на деякі складні запитання ще не були відкриті. Це природно хотіти знати відповіді на кожне запитання, проте в деяких ситуаціях доречно просто сказати: “Я не знаю. Давайте будемо самостійно вивчати це питання протягом тижня, а потім обговоримо його наступного разу”. В таких ситуаціях спрямуйте учнів назад до більш важливих євангельських істин, які ми знаємо, такі як Спокута Спасителя, план спасіння та сила священства. Свідчіть про основні принципи євангелії. Допоможіть учням зрозуміти заяву старійшини

Джеффри Р. Холланда: “У цій Церкві те, що ми знаємо, є більш важливим, ніж будь-що, чого ми не знаємо”.¹

Питання для обдумування. Що я можу зробити для розвитку віри учнів, в яких залишилися без відповіді євангельські запитання?

Приклад з Писань. Чого я вчуся з наступних уривків з Писань про євангельські запитання без відповідей? Ісаїя 55:8--9; Іван 16:12; 2 Коринтянам 5:7; 1 Нефій 11:16--17; Учення і Завіти 101:32--33; Мойсей 5:6; Уложення віри 1:9.

1. Джеффри Р. Холланд, “Вірую, Господи”, *Ensign* або *Ліягона*, трав. 2013, с. 94.

Навчати дітей

Коли воскреслий Спаситель відвідав нефійців, “Він навчав і священнослужив дітям ... , і Він розв’язав їм язика, і вони говорили своїм батькам великі й дивовижні речі, навіть величніші, ніж Він відкрив людям” (3 Нефій 26:14). Дії Спасителя встановили для вас приклад того, як навчати, дбати та впливати на віру і навернення дітей (див. 3 Нефій 17:23).

ПІДТРИМУЙТЕ БАТЬКІВ

Батьки є найважливішими вчителями євангелії для їхніх дітей---у них є як основна відповідальність, так і найбільша сила, щоб впливати на своїх дітей (див. Повторення 6:6--7). Коли ви навчаєте дітей в Церкві, з молитвою шукайте способи, щоб підтримати їхніх батьків в їхній основній ролі. Наприклад, ви могли б поговорити з батьками про потреби та інтереси їхніх дітей, ви могли б поділитися з ними, чого їхні діти вчаться у вашому класі, і ви могли б дізнатися, як ви можете підтримати зусилля батьків, коли вони навчають.

Питання для обдумування. В своїх зусиллях навчати дітей в Церкві, як я можу будувати на тому досвіді, який вони отримують вдома?

Приклад з Писань. Чого навчає мене Дух, коли я думаю про приклади вірних батьків в Книзі Мормона? (див., наприклад, 1 Нефій 1:1; Енош 1:1--3; Алма 56:45--48).

ВИКОРИСТОВУЙТЕ РІЗНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Не всі діти схожі, але кожна дитина розвивається швидко. Ваші зусилля в навчанні дітей будуть найефективнішими, якщо ви будете використовувати різні методи навчання, такі як:

■ **Історії.** Дітям легше зрозуміти євангельські принципи, коли їх

викладають за допомогою історії. Історії допомагають дітям бачити, як євангелію можна застосувати в повсякденному житті. Історії в Писаннях, зокрема, дуже сильно навчають ученню---наприклад, ви можете використати розповідь Джозефа Сміта про Перше видіння, щоб навчати про молитву, одкровення, подолання протистояння та природу Божества. Ви можете використовувати історії зі свого власного життя або церковних журналів. Коли ви навчаєте маленьких дітей, плануйте залучати їх в історії; наприклад, вони можуть тримати картинки, повторювати фрази або розігрувати частини історії.

■ **Наочні матеріали.** Наочні матеріали, такі як картинки, відео та предмети можуть допомогти дітям краще зрозуміти і запам’ятати історії з Писань та принципи, яким вони навчають. Багато картинок і відео можна знайти в LDS Media Library на LDS.org.

■ **Музика.** Гімни та пісні можуть допомогти дітям відчувати Божу любов, відчувати Духа і вивчати євангельські істини. Мелодії, ритми та прості рими можуть допомогти дітям запам’ятати євангельські істини на довгі роки. Коли ви співаєте з дітьми, допоможіть їм відкрити і зрозуміти принципи, яким навчають пісні. Більшість пісень в *Збірнику дитячих пісень* і в церковних гімнах включають посилання на Писання, які ви можете використати, щоб поєднати пісню з ученням, якого навчають Писання.

Питання для обдумування. Які історії, предмети або пісні я можу використовувати, щоб зробити принцип євангелії легшим для розуміння дитини?

Приклад з Писань. Чого я вчусь про спосіб, яким навчав Спаситель в Матвії 18:1--5?

■ Див. також відео “Primary Music Leader (Музичний керівник Початкового товариства)” (LDS.org).

ДАЙТЕ ДІТЯМ МОЖЛИВІСТЬ ПРОЯВИТИ СВОЮ ТВОРЧІСТЬ

Як сини і дочки Бога, діти народжені творити. Коли ви запрошуєте дітей створити щось пов’язане з принципом євангелії, ви допомагаєте їм краще зрозуміти принцип і залишаєте їм відчутнє нагадування того, чого вони навчилися. Вони також можуть використати їхнє творіння, щоб поділитися тим, чого вони навчилися з іншими. Коли ви навчаєте дітей, дозволяйте їм будувати, малювати, розфарбовувати, писати та створювати. Ці завдання є більш ніж просто веселою---вони є суттєвими для навчання. Кожний випуск журналів *Ліягона* або *Друг* включає творчі завдання для дітей.

Питання для обдумування. Як я можу включати творчі завдання під час навчання?

ЗАОХОЧУЙТЕ ДІТЕЙ СТАВИТИ ЗАПИТАННЯ

Діти від природи допитливі і у них є багато запитань. Намагайтеся розглядати їхні запитання як можливість, а не відволікання чи перешкоди вашому уроку. Запитання дітей---це ознака того, що вони готові вчитися. Такі запитання дають вам цінні ідеї стосовно того, про що діти думають, які проблеми є у них і як вони реагують на те, що вивчають. Допоможіть їм бачити, що відповіді на їхні запитання можна знайти в Писаннях та словах сучасних пророків.

ВИКОРИСТОВУЙТЕ ВСІ ОРГАНИ ЧУТТЯ

Більшість дітей (та дорослих) найкраще вчаться, коли задіяно декілька органів почуттів. Знайдіть способи, які допоможуть дітям використовувати їхні органи зору, слуху і дотику під час навчання. В деяких випадках ви можете навіть знайти способи, щоб включити їхні органи нюху і смаку!

Питання для обдумування. Як я можу показати дітям в своєму класі, що я ціную їхні запитання та допитливість?

Приклад з Писань. Як був молодий Джозеф Сміт благословенний завдяки запрошенню ставити запитання? (див. Джозеф Сміт---Історія 1:10--20).

ЗАПРОШУЙТЕ ДІТЕЙ ПОДІЛИТИСЯ ТИМ, ЩО ВОНИ ЗНАЮТЬ

Коли діти дізнаються щось нове, вони природно хочуть поділитися цим з іншими. Заохочуйте це бажання, даючи дітям можливість навчати принципам євангелії одне одного, членів їхніх сімей та їхніх друзів. Також просіть їх поділитися з вами своїми думками, почуттями та досвідом, пов'язаними з принципами, яких ви навчаєте. Ви дізнаєтеся, що у них є прості, чисті та сильні ідеї.

Питання для обдумування. Яких євангельських істин я навчився/лася від дитини?

Приклад з Писань. Чого я вчусь з прикладу Спасителя в 3 Нефій 26:14?

СПРАВЛЯЙТЕСЯ З ПЕРЕШКОДЖАННЯМ З ЛЮБОВ'Ю

Іноді дитина поводить себе таким чином, що заважає навчанню інших в класі. Коли це відбувається, будьте терпеливими, люблячими та чуйними до проблем, з якими, можливо, ця дитина зіткнулася. Може він або вона просто потребують більше позитивних можливостей для участі в уроці---тримати картинку, малювати щось на дошці або читати вірш з Писань.

Якщо дитина продовжує заважати, можливо, буде корисним поговорити з ним або нею наодинці. В душі

любові та терпеливості поясніть ваші очікування і вашу впевненість в тому, що він або вона може задовольнити їх. Можливо ви захочете запросити батьків дитини або члена Початкового товариства взяти участь в цій розмові.

Якщо дитина, яка заважає, має особливі потреби, поговоріть зі спеціалістом вашого приходу або колу, хто працює з людьми з вадами або відвідайте сайт disabilities.lds.org, щоб дізнатися, як краще задовольнити ці потреби.

Питання для обдумування. Як я можу змінити свій підхід до навчання, аби це допомогло дитині, що заважає, відчувати любов?

Приклад з Писань. Чого навчають Приповісті 15:1; Учення і Завіти 18:10 та 121:41--44 про те, як справлятися з перешкодженням?

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше

ідей з цього розділу. Не намагайтеся викласти весь матеріал протягом одних зборів.

Практикуйте. Запросіть вчителів розіграти в ролях навчання принципу євангелії дитини, використовуючи пропозиції з цього розділу. Ви можете подумати про запрошення

декількох дітей з Початкового товариства на збори, щоб їх навчати. Після цього дайте вчителям час для коментарів.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Навчати молодь

Багато подій, записаних в Писаннях, прояснюють, що Бог впевнений в духовних можливостях молоді. Самуїл був лише хлопчиком, коли почув голос Господа у храмі. Мормону було лише 10 років, коли він продемонстрував духовні дари, які робили його підходящим для його священної місії. Джозефу Сміту було 14, коли йому було довірено одкровення, яке започаткувало відновлення. А Самому Спасителю було 12, коли Його знайшли у храмі, де Він навчав та брав участь у роботі Його Батька. Якщо ви---вчитель молоді, у вас є можливість допомогти їм виконувати велику роботу, яку Небесний Батько приготував для них.

ПІДТРИМУЙТЕ БАТЬКІВ

Господь дав батькам основну відповідальність за навчання їхніх дітей. Тому, якщо ви прагнете навчати молодь як навчав Спаситель, ваші зусилля мають підтримувати зусилля батьків. Діліться з батьками молоді тим, чого ви навчаєте. Радьтеся з ними, щоб дізнатися про потреби молодих людей у вашому класі та найкращі способи, щоб задовольнити ці потреби. Ви можете підтримувати зв'язок з батьками по електронній пошті або через текстові повідомлення, або ви можете зустрічатися з ними час від часу.

Робіть усе, що ви можете, щоб зміцнити стосунки між молоддю та їхніми батьками. Молоді люди можуть інколи почувати себе більш комфортно, щоб прийти до вас, коли їм необхідна порада, проте якомога частіше заохочуйте їх також шукати поради від найголовніших вчителів в їхньому житті---їхніх батьків.

Питання для обдумування. Якими доречними способами я можу співпрацювати з батьками молоді, яку я навчаю?

Приклад з Писань. Які враження я отримую стосовно молоді, яку

навчаю, коли читаю про 2000 молодих воїнів Геламанових? (див. Алма 53:17--21; 56:47; 57:21).

▶ Також подивіться демонстрацію навчання у відео “Зміцнюйте наші сім’ї” (LDS.org).

ВСТАНОВІТЬ ВИСОКІ ОЧІКУВАННЯ І ТЕРПЕЛИВО ДОПОМОЖІТЬ МОЛОДІ ВИКОНАТИ ЇХ

Певним чином навчання молоді відрізняється від навчання дорослих. Молодь часто має менше досвіду з евангелії і може почуватися менш комфортно, щоб робити коментарі в класі. У них може бути низька концентрація уваги і вони потребують більше різних методів навчання, таких як уроки з використанням предметів, історії з реального життя

та наочні матеріали. Деяка молодь ще намагається дізнатися, що є допустимим в класі і може намагатися розширити межі хорошої поведінки. Інколи вони не впевнені в їхніх віруваннях і не впевнені в собі.

Проте молодь також має потенціал робити чудові речі в служінні Господу. Старійшина Девід А. Беднар сказав: “Я вірю, що це покоління молоді більш занурене в Писання, глибше знайоме зі словами пророків і більш схильне звертатися за відповідями до одкровень, ніж будь-яке попереднє покоління”.¹ І президент Дж. Рубен Кларк молодший поділився подібною впевненістю в молоді: “Молодь Церкви прагне за тим, що від Духа. Вона із заповідями

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше

ідей з цього розділу. Не намагайтеся викласти весь матеріал протягом одних зборів.

Практикуйте. Запросіть вчителів розіграти в ролях, як допомогти молодим людям самостійно відкрити істину в Писаннях. Як би вони

надихали молодь знаходити істину, не даючи відповідей на їхні запитання? Яку рекомендацію або пораду можуть вчителі дати одне одному?

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть вчителів підготуватися.

навчається евангелії і хоче, щоб викладання було простим і ясним”.²

Якщо молодь відчуває, що ви довіряєте їй, їхня впевненість в їхньому божественному потенціалі буде зростати, і вони здивують вас тим, чого вони можуть досягти. З любов'ю повідомте, що ви знаєте, що вони здатні бути відповідальними за своє навчання і бути відданими в дотриманні стандартів Господа. Допоможіть їм отримати бачення того, ким Небесний Батько хоче, щоб вони стали.

Звичайно, молоді ще треба багато чого навчитися---так само, як і всім нам. Слідуйте прикладу Спасителя, продовжуючи любити і заохочувати їх, терпеливо працюючи з ними і ніколи не відмовляючись від них.

Питання для обдумування. Які очікування у мене є до молоді, яку я навчаю? Як мені виразити свою впевненість в них?

Приклад з Писань. Які вірші з Писань вчать мене про очікування Спасителя стосовно Його учнів? (див., наприклад, Матвій 5:48; Іван 13:34--35; 14:12).

Див. також “Любити своїх учнів” в цьому посібнику.

ДАЙТЕ МОЛОДІ МОЖЛИВІСТЬ НАВЧАТИ ОДНЕ ОДНОГО

Молодь вчить одне одного постійно---вони діляться досвідом, допомагають другу зрозуміти принцип евангелії або подають приклад своїми діями. Надавайте їм багато можливостей для навчання одне одного в класі, бо вони часто найкраще вчать один від одного та завдяки досвіду навчання. Коли ви запрошуєте молодь вчити, відведіть час на те, щоб

допомогти їм підготуватися належним чином. Поділіться з ними деякими принципами з цього посібника і поясніть, що ви робите, готуючись до навчання. Розгляньте цей зразок: *поясніть* принцип, який ви хочете, щоб вони зрозуміли, *продемонструйте*, як застосувати його, *дозвольте їм попрактикувати*, *оцініть* їхні зусилля і дайте їм шанс *попрактикувати знову*.

Таким чином ви допоможете молоді з викладанням евангелії за способом Спасителя не лише для одного уроку, але на все життя.

Питання для обдумування. Хто в моєму класі отримує користь від можливості навчати? Як я можу допомогти йому або їй отримати позитивний досвід?

Приклад з Писань. Коли я читаю Лука 2:40--52, чого Дух навчає мене про молодь в моєму класі?

▶ Див. також відео “Дозвольте нам навчати” (LDS.org).

ДОПОМОЖІТЬ МОЛОДІ РОЗВИВАТИ ДУХОВНЕ САМОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Щоб вижити у ці тяжкі часи та виконати Господню місію для них, молоді, яку ви навчаєте, знадобляться їхні власні запаси віри та свідчень. Їм необхідно буде знати, як знайти силу під час їхніх випробувань і відповіді на їхні запитання. Вони не зможуть покладатися на вас чи їхніх батьків.

Коли ви навчаєте, краще не просто поширювати інформацію, а допомогти молоді самостійно відкрити евангельські істини в Писаннях та словах пророків. Коли у них виникають запитання, іноді краще навчити їх, як знайти відповіді самим, аніж

відповісти на запитання негайно. Наприклад, ви можете показати їм, як користуватися навчальними допоміжними матеріалами в Писаннях або в розділі Gospel Topics на LDS.org. Ви також можете поділитися, як ви прагнули особистого одкровення і отримали його. Заохочуйте їх розвивати звичку щоденної молитви та значущого вивчення Писань. Вашими словами та прикладом навчайте їх про чисту радість, яка приходить від вивчення евангелії та життя за нею.

Питання для обдумування. Чи молодь, яку я навчаю, знає що робити, коли у них виникають запитання або занепокоєння стосовно евангелії? Як я можу допомогти їм бути більш духовно самозабезпеченими?

Приклад з Писань. Що означає “побудувати свій фундамент” на Ісусі Христі? (Геламан 5:12). Як я можу допомогти молоді зробити це?

1. Девід А. Беднар, “Джерело живої води” (духовний вечір Церковної системи освіти для дорослої молоді, 4 лют. 2007 р.), с. 2, LDS.org.

2. Дж. Рубен Кларк мол., *Шляхи розвитку освіти в Церкві*, уточ. варіант (2004), с. 3; див. також [lds.org/bc/content/ldsorg/manual/semi-nary/32709_192.pdf](https://www.lds.org/bc/content/ldsorg/manual/semi-nary/32709_192.pdf), с. 3.

ЕФЕКТИВНО ВИКОРИСТОВУЙТЕ ТЕХНОЛОГІЇ

Якщо молодь, яку ви навчаєте, має власні електронні пристрої, пам'ятайте, що ці пристрої не мають відволікати---в дійсності вони можуть бути знаряддям для покращення навчання. Заохочуйте молодь знаходити Писання та інші церковні ресурси на цих пристроях, щоб відповідати на запитання. Ви також можете відправляти молоді повідомлення та посилення протягом тижня, щоб допомогти їм підготуватися до наступних уроків.

Запрошувати старанно навчатися

(Довідник 2: Керування Церквою (2010), 5.5.4)

Справжній вчитель евангелії не задовольняється, коли учні просто слухають те, що він або вона каже. Вивчення евангелії не має бути пасивним досвідом. Це акт віри і старанних зусиль. Коли ви готуєтеся викладати, замість того, щоб думати: “Що я буду робити, щоб навчати?”, запитайте себе: “Що робитимуть члени мого класу, щоб вчитися? Як я допоможу їм відкрити евангелію для самих себе? Як я заохочу їх діяти?” Старійшина Девід А. Беднар, з Кворуму Дванадцятьох Апостолів, поділився відомою приказкою: “Дай людині рибу, і ти нагодуєш її тільки раз. Навчи її ловити рибу, і вона буде годувати себе рибою все життя”. Потім він навчав: “Як батьки і учителі евангелії ми з вами не займаємося роздаванням риби. Натомість наша робота полягає в тому, щоб допомагати [нашим учням] навчитися “рибалити” й ставати духовно стійкими”.¹

ЗАОХОЧУЙТЕ НАВЧАННЯ ЗА МЕЖАМИ КЛАСУ

Вивчення евангелії раз на тиждень недостатньо для того, щоб зміцнити членів класу проти спокус та обманів супротивника. Вивчення евангелії повинно бути основане на щоденних зусиллях вдома, включаючи особисте й сімейне вивчення. Те, що ви кажете і робите як вчитель, може посилити цей принцип. Давайте учням конкретні запрошення вивчати евангелію за межами класу і регулярно просить їх поділитися тим, що вони вивчили. Наприклад, ви можете запросити усіх членів класу прийти до класу готовими поділитися значущим уривком з домашнього завдання. Або ви можете запросити одного члена класу підготуватися навчати частину уроку. Навіть маленьких дітей можна запросити навчатися, за допомогою батьків, за межами класу.

Заохочення до навчання вдома має бути чимось більшим, ніж простим нагадуванням про завдання з читання. Воно має мотивувати та надихати. Наприклад, ви можете сказати: “Якщо ви хочете покращити вашу здатність розпізнавати підказки Духа, ви знайдете цінні ідеї в Ученні і Завітах 8--9. Я запрошую

вас прочитати ці розділи до нашого наступного заняття”.

Питання для обдумування. Як я можу використовувати час уроку інакше, тому що бачу, що дім є центром вивчення евангелії?

Приклад з Писань. Коли Ісус навчав нефітців після Свого воскресіння, чому, на вашу думку, Він повелів їм повернутися додому і обдумати Його слова та молитися про них? (див. 3 Нефій 17:2--3).

Див. також “Підтримувати вивчення евангелії вдома” в цьому посібнику.

ПОКЛАДІТЬ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НА УЧНІВ

Незважаючи на те, що роль учителя важлива, учні несуть повну відповідальність за своє власне навчання. Подумайте про те, як ви можете допомогти учням прийняти та виконати цю відповідальність. Наприклад, коли ви читаєте Писання в класі, перед тим як поділитися вашими ідеями, ви можете запитати членів класу про те, чого вони навчилися з уривку. Нехай вони знають, що ви не шукаєте якоїсь конкретної відповіді, а що вам просто дійсно цікаво, чого вони навчилися. Ви можете дізнатися, що запитання та ідеї, які запрошуюють

Духа, приходять так само часто від старанного учня, як і від учителя.

Питання для обдумування. Що саме я можу зробити, щоб допомогти членам мого класу взяти на себе відповідальність за їхнє навчання?

Приклад з Писань. Як Спаситель заохочував Своїх послідовників брати на себе відповідальність за їхнє навчання? (див., наприклад, Лука 10:25--28; Егер 2:22--25).

ВИСЛОВЛЮЙТЕ ВПЕВНЕНІСТЬ ЧЕРЕЗ ВИСОКІ ОЧІКУВАННЯ

Деякі учні не впевнені в їхній здатності вивчати евангелію самостійно. Старійшина Брюс Р. Мак-Конкі член: “Кожна [людина] має доступ до тих самих Писань і має право на скерування того ж Святого Духа”.² Коли ви висловлюєте впевненість в членах вашого класу і свідчите про те, що Святий Дух навчить їх, ви допомагаєте їм відповідати високим очікуванням, які Господь має для дослідників евангелії. Багато з них ніколи не дізнаються, чого вони можуть досягти, якщо не отримують запрошення і заохочення від вас докласти зусиль. Поділіться з ними цим надихаючим запрошенням від Президента Дітера Ф. Ухтдорфа: “Я закликаю вас ... стати експертами зі вчень евангелії”.³

Питання для обдумування. Що інші зробили, аби допомогти мені бути впевненим в моїй здатності вивчати евангелію?

Приклад з Писань. Спаситель виразив Свою впевненість в Його учнях, коли дав їм складні, але досяжні запрошення (див., наприклад, Лука

ДОПОМІЖНІ ЗАСОБИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ПИСАНЬ

Виноски в Писаннях і Путівник по Писаннях є цінними ресурсами, щоб допомогти нам в розумінні Писань. Обдумайте цю доктринальну ідею з запису про молитву в Путівнику по Писаннях: “Мета молитви---не змінити Божу волю, а забезпечити для себе та для інших благословення, які Бог уже бажає дарувати, але про які ми мусимо просити, щоб одержати” (Путівник по Писаннях, “Молитва”).

5:1--11). Що я можу робити, щоб наслідувати Його приклад?

ЗАОХОЧУЙТЕ ДІЛИТИСЯ

Коли учні діляться вивченим, вони не лише відчують Духа і зміцнюють їхні свідчення, але також заохочують інших членів класу відкривати істини для самих себе. Крім того, що ви ділитесь вивченим під час вашого навчання, заохочуйте учнів ділитися. Ви можете ставити подібні запитання: "Які істини постають перед вами в цих віршах?" або "Чого ви вчитеся стосовно рятування тих, хто загубився, коли читаєте історію Президента Монсона?" Маленькі діти можуть ділитися, малюючи малюнки або розповідаючи історії. Відведіть час для того, щоб учні ділилися вивченим на кожному уроці--в деяких випадках, ви можете зрозуміти, що ці обговорення і є уроком.

Питання для обдумування. Як я можу заохочувати членів мого класу ділитися тим, що вони вивчають?

Приклад з Писань: в Лука 10:1--9 записано, що Спаситель послав Своїх учнів ділитися тим, чого вони навчилися у Нього. Як цей досвід благословив їх? (див. вірші 17--24).

НАВЧАЙТЕ УЧНІВ ЗНАХОДИТИ ВІДПОВІДІ В ПИСАННЯХ

Людина, яка знає, як знайти суть в Писаннях і звертається до них щодня, зможе отримати доступ до божественного скерування, щоб подолати будь-яку перешкоду. Така людина не буде залежати в духовній силі від вчителя. Коли ви навчаєте, ставте запитання, які змусять учнів шукати

відповіді в Писаннях. Навіть краще, допоможіть їм дізнатися, як ставити їхні власні запитання. Допоможіть їм бачити те, що, хоча Писання і були написані багато років тому, вони містять Господні відповіді на запитання і проблеми, з якими ми всі стикаємося.

Питання для обдумування. Яку пораду я можу дати членам класу, щоб допомогти їм отримати кращий досвід зі знаходженням відповідей в Писаннях?

Приклад з Писань. Чого я вчусь з прикладу Нефії в 1 Нефій 19:22--24 і 2 Нефій 25:1--4?

ЗАПРОШУЙТЕ УЧНІВ ЗАПИСУВАТИ ВРАЖЕННЯ

Заохочуйте учнів записувати враження, які вони отримують від Святого Духа, коли вивчають євангелію. Для маленьких дітей це може бути намалювати картинку або поділитися їхніми думками з батьками. Навчайте учнів тому, що іноді Дух буде навчати їх протягом обговорення в класі тому, про що не говорилося вголос. Старійшина

Річард Г. Скотт вчив: "Записуйте в надійному місці те важливе, що ви дізналися від Духа. Ви побачите: якщо ви запишете важливі враження, часто вони приходитимуть знову. Також отримане вами знання буде доступним для вас протягом усього життя".⁴

Питання для обдумування. Коли я був/ла благословенним/ою, записавши духовне враження?

Приклад з Писань. Спаситель попросив нефійців записати усе, чого їх було навчено (див. 3 Нефій 16:4; 23:4, 11; 27:23). Які благословення прийшли завдяки тій заповіді?

1. Девід А. Беднар, "Пильнувати з повною витривалістю", *Ensign* або *Ліягона*, трав. 2010, сс. 42--43.
2. Брюс Р. Мак-Конкі, "Finding Answers to Gospel Questions," in *Charge to Religious Educators*, 3rd ed. (1994), 80; див. також [lds.org/manual/teaching-seminary-preservice-readings-religion-370-471-and-475](https://www.lds.org/manual/teaching-seminary-preservice-readings-religion-370-471-and-475).
3. Дітер Ф. Ухтдорф, "Ваш потенціал, ваш привілей", *Ensign* або *Ліягона*, трав. 2011, сс. 58--59.
4. Річард Г. Скотт, "To Acquire Knowledge and the Strength to Use It Wisely," *Ensign*, черв. 2002, с. 32.

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання. Це може бути можливістю, щоб змоделювати способи сприяння старанному навчанню.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше ідей з цього розділу.

Практикуйте. Перед зборами дайте кожному вчителю завдання дізнатися про принцип євангелії і прийти на збори готовим надихати інших вчителів засвоїти цей принцип. Чим

такий підхід до навчання відрізняється від того, щоб просто навчати інших про певний принцип? Як це благословить учнів?

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Ставити натхненні запитання

Спаситель ставив запитання, що запрошували учнів думати про істини, яких Він навчав та глибоко сприймати їх. Наші запитання можуть аналогічним чином надихати учнів думати про євангельські істини і знаходити способи для їх застосування в їхньому житті. Натхненне запитання---це запрошення для учнів самостійно відкрити євангельські істини та оцінити їхнє розуміння й зобов'язання стосовно тих істин. Натхненні запитання можуть більш залучити до вивчення євангелії та зробити його особисто значущим досвідом.

СТАВТЕ ЗАПИТАННЯ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ УЧНЯМ ЗРОЗУМІТИ ОСНОВНУ СУТЬ ВІЧНИХ ІСТИН

Перед тим, як члени класу можуть почати обговорення історії з Писань або принципу євангелії, їм необхідно зрозуміти їх. Деякі ваші запитання мають заохотити учнів дослідити Писання, щоб зрозуміти основну суть історії чи принципу. Такі запитання часто мають конкретні відповіді, але зазвичай краще дозволити учням знайти відповіді самим. Наприклад, якщо ви вивчаєте Матвій 26:36--46, ви можете спитати: "Які деталі ви знайшли у цих віршах, що описують досвід Спасителя в Гефсиманському саду? Що Він зробив там для нас?" Або, якщо ви навчаєте маленьких дітей, ви можете описати досвід Спасителя в Гефсиманії своїми власними словами, а потім попросити дітей розповісти вам про те, що Ісус робив там.

Ці обговорення мають виходити за рамки деталей історії, незважаючи на їх важливість. Ставте запитання, які допоможуть членам вашого класу знайти євангельські принципи--вічні істини в Писаннях, які змінюють життя.

Питання для обдумування. Які історії з Писань або принципи члени мого класу мають зрозуміти на наступному уроці? Які запитання я

можу поставити, щоб допомогти їм зрозуміти основну суть з Писань?

Приклад з Писань. Чого я вчусь із запитань, які ставив Спаситель в Лука 10:25--28?

СТАВТЕ ЗАПИТАННЯ, ЯКІ ТОРКАЮТЬСЯ СЕРЦЯ ТА РОЗУМУ

Коли учні зрозуміють основну суть історії або принципу, поставте запитання, які допоможуть їм обміркувати її чи його значення, аби ця історія чи принцип могли торкнутися їхніх сердець та розуму. Ви можете попросити учнів поділитися своїми почуттями стосовно уривку з Писань, тим, як люди в Писаннях могли почуватись, або тим, як істини з уривку можна пов'язати з нашим життям. Оскільки відповіді на ці запитання часто ґрунтуються на почуттях та досвіді учнів, запитання зазвичай не мають однієї правильної відповіді. Часто ці запитання починаються з таких фраз, як: "на вашу думку" або "як ви відчуваєте". Наприклад, ви можете запитати: "Як, на вашу думку, апостоли могли себе почувати, коли йшли до Гефсиманського саду зі Спасителем? Що ви відчуваєте стосовно того, що Ісус зробив там? Яким чином наше життя благословенні через страждання Спасителя в саду?"

Питання для обдумування. Як запитання, схожі на ті, що знаходяться вище, можуть надихати учнів на зміни в їхньому житті?

Приклад з Писань. Коли Спаситель чи інші люди в Писаннях ставили запитання, що надихали сердечне обдумування? (див., наприклад Матвій 16:13--15; Іван 1:37--38).

▶ Див. також відео "Ставте нам запитання" (LDS.org).

СТАВТЕ ЗАПИТАННЯ, ЯКІ ЗАПРОШУЮТЬ УЧНІВ ДІЯТИ

Деякі запитання підштовхують учнів застосувати те, чого вони навчилися, та зобов'язатись повніше жити за євангелією. В багатьох випадках ці запитання мають запросити учнів прислухатись до спонукань Духа стосовно того, що їм слід робити. Наприклад, ви можете запитати: "Які духовні враження ви отримали, коли ми обговорювали страждання Спасителя в Гефсиманії?" або "Що ви будете робити інакше завдяки вивченому сьогодні?" Ці запитання зазвичай не для обговорення; вони для особистого обдумування. Учням слід ділитися їхніми відповідями лише, якщо вони відчувають себе комфортно.

Питання для обдумування. Як запитання, поставлені натхненними вчителями, поглибили моє зобов'язання перед Ісусом Христом?

Приклад з Писань. Чого я вчуся з того, як Алма запросив своїх людей охреститися? (див. Мосія 18:7--12).

Див. також "Запрошувати учнів діяти" в цьому посібнику.

НЕ БІЙТЕСЯ МОВЧАННЯ

Хороші запитання потребують часу на відповідь. Вони вимагають обдумування, пошуку та натхнення. Час, який ви витрачаєте на очікування відповіді на запитання, може бути священним часом обдумування. Уникайте спокуси завершити цей час якнайшвидше, даючи відповідь на ваше власне запитання або переходячи до чогось іншого. Скажіть учням, що ви дасте їм час на роздуми перед тим, як відповісти.

СТАВТЕ ЗАПИТАННЯ, ЯКІ ЗАПРОШУЮТЬ УЧНІВ СВІДЧИТИ

Коли ви ставите запитання, які заохочують учнів свідчити про принципи, яких навчають, це може бути сильним способом запросити Духа. Під час обдумування цих запитань, учні впізнають моменти, коли вони бачили Господню руку в їхньому житті. Їхні свідчення---та свідчення інших в класі---будуть зростати, коли Дух свідчить про істину. Щоб запросити свідчення, ви можете ставити запитання, такі як: “Як ви отримали знання про те, що Ісус Христос викупив ваші гріхи?” або “Як ви отримали вдячність за те, що Спаситель зробив для нас в Гефсиманії?” або, якщо ви навчаєте маленьких дітей, “Як ви ставитеся до Ісуса?”

Питання для обдумування. Що спонукало членів мого класу свідчити? Як я можу заохочувати їх свідчити?

Приклад з Писань. Який ефект мало запитання царя Веніямина в Мосія 5:1 на його людей? (див. також вірші 2--5). Як мені застосувати цей приклад, коли я навчаю?

СТАВТЕ ЗАПИТАННЯ, ЯКІ ЗАОХОЧУЮТЬ ДО САМООЦІНЮВАННЯ

Коли Алма проповідував людям в Зараземлі, він ставив інтроспективні запитання, такі як: “Хіба ви не народжені духовно від Бога? ... Хіба ви не відчували могутню зміну у ваших серцях?” (Алма 5:14). Ви

можете ставити подібні запитання, щоб заохотити учнів оцінити свою поведінку та євангельські зобов'язання, наприклад: “Чи є у вас віра, щоб платити десятину?” або “Чи говорите ви вашій сім'ї, що любите їх?” Скажіть учням, щоб не відповідали на ці запитання вголос; мета таких запитань---допомогти учням особисто оцінити їхню власну поведінку та євангельські зобов'язання.

Питання для обдумування. Коли натхненне запитання допомогло мені оцінити мій духовний прогрес та зобов'язання? Які запитання я можу поставити, щоб заохотити самооцінювання у своїх учнях?

Приклад з Писань. Коли я читаю Іван 21:15--17, що впадає мені в очі в запитаннях, які Ісус Христос ставив Петру?

СТАВТЕ ЗАПИТАННЯ, ЯКІ ОЦІНЮЮТЬ РОЗУМІННЯ

Щоб визначити, чи члени класу розуміють принцип, спробуйте поставити запитання на кшталт: “Чого ви навчилися про Споскуту Ісуса Христа?” Запитання, що запрошує учнів висловитися стосовно принципу євангелії своїми словами---особливо якщо запитати їх на початку уроку---може допомогти вам оцінити, скільки часу вам потрібно витратити на вивчення цього принципу в класі.

Питання для обдумування. Якими іншими способами я можу оцінити, що члени класу розуміють?

Приклад з Писань. Як Аммон оцінив розуміння царя Ламонія? (див. Алма 18:24--36).

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше

ідей з цього розділу. Не намагайтеся викласти весь матеріал протягом одних зборів.

Практикуйте. Попросіть вчителів (особисто або в невеликих групах) слідувати вказівкам в цьому розділі і написати декілька запитань, які, на їхню думку, принесуть користь членам класу під час наступного уроку.

(Може бути корисним дати вчителям це запрошення за декілька днів до зборів, щоб вони могли прийти підготовленими). Запросіть вчителів поділитися їхніми запитаннями один з одним та прокоментувати.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Проводити натхненні обговорення

Коли Спаситель навчав, Він не просто ділився інформацією. Він давав Своїм учням можливість ставити запитання та ділитися їхніми свідченнями. Його зразок для навчання та вивчення запрошує нас “навча[т]и один одного ученню царства”, щоб “усі могли бути наставленими всіма, і щоб кожна людина мала рівні привілеї” (УЗ 88:77, 122). Як учитель, ви можете заохочувати надихаючі обговорення, збагачені досвідом та свідченнями учнів. Навіть маленькі діти часто можуть зробити великий внесок. Сильне обговорення не є вашою основною метою як учителя, проте воно може підтримувати ту ціль---допомогти учням збільшити їхню віру в Ісуса Христа і стати більше подібними до Нього.

СТВОРІТЬ УМОВИ, ЯКІ ЗАОХОЧУЮТЬ ОБГОВОРЕННЯ

Церковні заняття та збори забезпечують святих останніх днів можливостями для зміцнення одне одного, ділячись думками, досвідом та свідченнями. Умови, які ви створюєте в класній кімнаті можуть допомогти заохотити взаємодію такого плану. Ваші слова, ваші дії---навіть облаштування кімнати, включаючи освітлення та розташування стільців---можуть допомогти встановити дух взаємоповаги та активного навчання.

Питання для обдумування: Що я можу змінити в облаштуванні моєї класної кімнати, щоб заохотити більш повчальні обговорення?

Приклад з Писань. Як записано в Іван 21:8--12, що Ісус зробив, щоб підготувати оточення, в якому Він міг ефективно навчати Своїх учнів? Як я можу наслідувати Його приклад?

■ Див. також відео “Ми ділимося” (LDS.org).

СТАВТЕ ЗАПИТАННЯ, ЯКІ ЗАОХОЧУЮТЬ ДО РОЗМІРКОВУВАННЯ

Хороше обговорення часто починається з хорошого запитання---такого, що запрошує людей глибоко

задуматися про євангелію. Наприклад, ви можете запитати: “Яким доктринальним істинам навчає розповідь про Перше видіння Джозефа Сміта?” або “Як Перше Видіння Джозефа Сміта змінило ваше життя?”

Коли ви ставите запитання такого типу, дайте учням час, щоб обдумати їхню відповідь. Іноді написання запитання на дошці заздалегідь може заохотити до розмірковування. Ви навіть можете дати їм знати, що ви хочете, щоб вони виділили трохи часу на обдумування перед тим, як відповісти. Запросіть їх мовчки попросити Небесного Батька надихнути їх, доки вони обдумують запитання. В такі моменти спокійних роздумів Дух може торкатись сердець.

Питання для обдумування. Які запитання я можу поставити на наступному уроці, щоб надихнути розмірковування та обговорення?

Приклад з Писань. Чого я вчусь із запитань, які ставив Спаситель? (див., наприклад, Матвій 16:13--17; Лука 10:25--26).

ДОЗВОЛЬТЕ ВСІМ БРАТИ УЧАСТЬ

Кожен може зробити якийсь внесок, але іноді не у кожного є шанс. Учителі, що подібні до Христа,

зацікавлені в тому, щоб кожна людина вчилася, а не лише ті, хто може говорити відверто. Шукайте способи, щоб збільшити кількість членів класу, які можуть поділитися їхніми свідченнями. Наприклад:

■ Ви можете розділити учнів на пари або невеликі групи для обговорення, або навіть на менші класи, якщо єпископат дозволяє.

■ Ви можете запросити членів класу записати їхні думки або почуття і попросити декількох поділитися тим, що вони написали.

■ Ви можете сказати: “Давайте послухаємо когось, хто ще нічим не ділився” або “Це цікавий коментар. Що решта думає про це?”

■ Якщо ви навчаєте дітей, ви можете придумати просту гру, яка включає всіх.

Ви можете відчувати натхнення запросити конкретну людину поділитися---можливо, тому що інші можуть отримати користь від його або її ідей. Подумайте про те, щоб ставити запитання, які базуються на досвіді людини або її сильних якостях, такі як: “Чого ваш досвід матері навчив вас про любов, подібну до Христової?”

Не заглиблюйтесь в урок настільки сильно, щоб забути подякувати учням за їхні внески. Їм потрібно знати, що ви цінуєте їхнє бажання ділитися своїми ідеями та свідченнями.

Питання для обдумування. Якими іншими способами, крім коментарів та розповідей про свій досвід, могли б члени класу брати участь в уроці?

Приклад з Писань. Як Спаситель включав тих, кого часто ігнорували? (див. Марк 10:13--16; Іван 4:3--42).

СТАВТЕ НАТХНЕННІ ЗАПИТАННЯ

Правильні запитання можуть показати різницю між натхненим обговоренням, яке розвиває віру та свідчення, і тим, яке просто цікаве або навіть непродуктивне. Більше інформації про те, як ставити натхненні запитання, див. в “Ставити натхненні запитання” в цьому посібнику.

ХАЙ ВАС ВЕДЕ ДУХ

Коли ви проводите обговорення, нехай Святий Дух веде вас. Впевніться в тому, що обговорення завжди позитивні та надихаючі. Не завершуйте натхненне обговорення занадто швидко для того, щоб викласти увесь матеріал уроку, особливо якщо ви відчуваєте, що обговорення є значущим для ваших учнів.

Питання для обдумування. Як я можу знати, що обговорення веде-ть-ся Духом? Як я можу знати, коли завершити обговорення та продовжувати урок?

Приклад з Писань. Чого я вчуся з Учення і Завітів 50:21--22 про те, як слідувати за Духом під час навчання?

СТАВТЕ ЗАПИТАННЯ НА ПОВТОРЕННЯ

Коли хтось ділиться доктринальною ідеєю або духовним досвідом, ви

можете відчути, що він або вона--- або хтось інший в класі---має чим поділитися. Запитання на повторення можуть спонукати додаткові коментарі та привести до глибших ідей. Наприклад, ви можете запитати: “Чому цей принцип важливий для вас?” або “Які інші уривки з Писань навчають цій істині?”

Питання для обдумування. Як я можу заохочувати своїх учнів думати глибше про принципи, які вони обговорюють?

Приклад з Писань. Як Спаситель надихав Своїх учнів глибше думати про Його вчення? (див., наприклад, Лука 24:13--32; Іван 21:15--18).

▶ Див. також відео “Ставити додаткові запитання” (LDS.org).

СЛУХАЙТЕ

Вислуховування є виразом любові. Необхідно, щоб ми дбали більше

про те, що у іншої людини на серці, ніж про те, що у нас далі по плану. Попросіть Небесного Батька допомогти вам зрозуміти, що члени вашого класу кажуть. Коли ви дбайливо звертаєте увагу на їхні висловлені та не висловлені повідомлення, ви краще зрозумієте їхні потреби, їхні проблеми та їхні бажання. Дух може вам знати, як навчати їх, які запитання на повторення ставити і як допомогти їм з їхніми потребами.

Питання для обдумування. Як я знаю, коли хтось мене слухає? Як я можу показати членам класу, що я їх уважно слухаю?

Приклад з Писань. Чого навчився Алма, коли слухав бідних зорамійців? (див. Алма 32:4--8). Як те, чого він навчився, вплинуло на його навчання?

Див. також *Проповідайте Мою Євангелію* [2004], сс. 185--186.

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і поставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше

ідей з цього розділу. Не намагайтеся викласти весь матеріал протягом одних зборів.

Практикуйте. Запросіть вчителя попрактикувати проведення короткого обговорення євангельського принципу в групі, якого він або вона скоро навчатиме. Заохочуйте вчителя застосовувати ідеї з цього

розділу (можуть бути корисними запропоновані відео). Після цього вчителі можуть поговорити про те, що пройшло добре і що можна покращити.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть вчителів підготуватися.

Запрошувати учнів діяти

Спаситель навчав, щоб змінювати життя. Він хотів, щоб Його учні робили більше, ніж просто слухали Його слова, тому Він запрошував їх діяти відповідно до Його вчень з вірою. Він знав, що, якщо Його послідовники будуть жити за тим вченням, якого Він навчав, вони зрозуміють, що воно прийшло від Бога (див. Іван 7:17). Його вчення будуть захистом для них в часи заворушень, непорозуміння та лиха (див. Матвій 7:24--27). Пам'ятайте, що розвинути віру та стати більше подібним до Христа не можна лише за один короткий урок. Коли ви запрошуєте ваших учнів діяти згідно з істинним ученням, ви допомагаєте їм поширити досвід навчання в їхні домівки та повсякденні життя (див. УЗ 43:8--10).

ЗАПРОШУЙТЕ, АЛЕ ПОВАЖАЙТЕ СВОБОДУ ВИБОРУ

Люди частіше робитимуть значущі зміни в їхньому житті, коли ці зміни приходять завдяки їх власному використанню свободи вибору. Коли ви запрошуєте діяти, впевніться в тому, що ви поважаєте свободу вибору ваших учнів. Наприклад, замість того, щоб завжди запрошувати робити щось конкретне, подумайте про те, щоб запросити учнів подумати про їхні власні способи застосувати вивчене. Ви можете сказати: "Як ви можете зміцнити свої стосунки з вашими братами і сестрами?" або "Запишіть одне духовне враження, яке ви отримали, і що ви будете робити з цього приводу."

Питання для обдумування. Коли запрошення від учителя допомогло мені використовувати мою свободу вибору?

Приклад з Писань. Після того, як Він розповів притчу про доброго самарянина, Спаситель сказав: "Іди, -і роби так і ти!" (Лука 10:37). Чого я вчуся з цього та інших запрошень, які зробив Спаситель?

СВІДЧИТЬ ПРО ОБІЦЯНІ БЛАГОСЛОВЕННЯ

Коли Господь дає заповідь, Він часто обіцяє благословення за виконання цієї заповіді. Коли ви запрошуєте жити за конкретним принципом, допоможіть учням відкрити благословення, які Бог пообіцяв тим, хто живе за цим принципом. Ви також можете свідчити про благословення, які ви отримали, живучи за цим принципом.

Питання для обдумування. Коли я був/ла натхненним/ою жити за принципом євангелії, коли чув/ла свідчення про обіцяні благословення?

Приклад з Писань. Як Спаситель використовував обіцяння, щоб надихати Своїх учнів? (див., Лука 12:22--31).

ПЕРЕВІРТЕ ВИКОНАННЯ ЗАПРОШЕННЯ ДІЯТИ

Коли ви перевіряєте запрошення діяти, ви показуєте учням, що ви дбаєте про них і про те, як євангелія благословляє їхнє життя. Ви також даєте їм можливість поділитися їхнім досвідом, що зміцнює їхнє зобов'язання та дозволяє їм підтримувати одне одного, коли вони живуть за євангелією. Існує багато

способів перевірити запрошення. Наприклад, ви можете виділити час для учнів на початку заняття, щоб вони розповіли про зроблене відповідно до запрошення. Або ви можете перевірити виконання, відправивши членам класу текстове повідомлення або електронного листа.

Якщо ви навчаєте разом з іншим вчителем через тиждень, може бути необхідним скоординувати ваші зусилля з перевірки. Наприклад, ви можете запропонувати почати ваш урок з того, щоб перевірити виконання будь-яких запрошень, які інший вчитель дав їм минулого тижня, і ви можете попросити іншого вчителя зробити те саме. Або може бути більш доречним для члена президентства допоміжної організації, кворуму або президентства класу дати запрошення і перевірити їх виконання.

Питання для обдумування. Чому важливо перевіряти виконання запрошення діяти?

Приклад з Писань. Спаситель збирався зі Своїми апостолами, щоб вони могли розказати Йому, що вони робили і чого навчали (див. Марк 6:30). Як я можу перевірити виконання запрошення діяти?

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше

ідей з цього розділу. Подумайте про те, щоб подивитися і обговорити відео "Запрошуйте нас діяти" (LDS.org). ▶

Практикуйте. Запросіть вчителів подумати про їхню наступну можливість навчати і записати можливі

запрошення, що підходять за віком, які вони могли б дати. Заохочуйте їх ділитися один з одним тим, що вони записали і коментувати.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть вчителів підготуватися.

Підтримувати вивчення євангелії вдома

Однією з ваших цілей як учителя має бути заохочувати ваших учнів отримати власний досвід з Писаннями---як особисто, так і разом з сім'єю. Не важливо наскільки ефективно ви проводите час в класі, ніщо не може замінити особисте вивчення Писань та разом з сім'єю---коли Дух особисто може навчати людей. У багатьох відношеннях ваш успіх як учителя залежить від того, наскільки ефективно ви допомагаєте і заохочуєте членів класу вчитися самостійно.

ЗАОХОЧУЙТЕ ОСОБИСТЕ ТА СІМЕЙНЕ ВИВЧЕННЯ ЄВАНГЕЛІЇ

Хоча ваш недільний клас не повинен бути основним місцем, де члени класу вивчають євангелію, він має бути місцем, де вони отримують заохочення та натхнення вивчати євангелію самостійно та разом з їхніми сім'ями.

Є багато способів, якими ви можете заохочувати особисте та сімейне вивчення вдома. Одна вчителька євангельського вчення вирішила, що вона виділить перші декілька хвилин кожного уроку, щоб члени класу могли поділитися будь-яким натхненням, яке вони отримали, читаючи Писання особисто або разом з сім'єю. Спочатку лише декілька учнів хотіли ділитися. Але вчитель продовжував встановлений розклад, й все більше і більше учнів почали ділитися. Один член класу зауважив: "Наша вчителька не запрошувала нас читати, щоб її урок був кращим; вона запрошувала нас читати, бо знала, що це благословить наше життя. Потім, коли ми побачили, наскільки те, чого Бог навчав нас в Писаннях, було важливе для неї, це дуже вплинуло на нас.

Тепер я точно читаю Писання більш цілеспрямовано".

Ще один спосіб, щоб заохотити особисте й сімейне вивчення Писань, це запросити членів класу поділитися чимось, що вони вивчили в класі, з членами їхніх сімей або друзями.

Питання для обдумування. Що я можу робити, щоб заохотити учнів вивчати євангелію особисто? Як я можу це зробити, якщо навчаю маленьких дітей?

Приклад з Писань. Що вражає мене в словах Нефія в 1 Нефій 15:23--25? Як мені наслідувати його приклад під час викладання?

ДОПОМОЖІТЬ УЧНЯМ ПІДТРИМУВАТИ ОДИН ОДНОГО

Деякі люди не вивчають Писання вдома, тому що думають, що вивчення Писань є занадто складним. Інші можуть просто не розуміти благословень, які приходять від вивчення Писань вдома. Ви можете допомогти подолати обидва види перешкод, створивши оточення в класі, де учні підтримують і заохочують одне одного та відчують комфортно,

щоб ділитися корисними ідеями та досвідом.

В одному класі євангельського вчення, який вивчав Старий Завіт, літній брат висловив розчарування з приводу своїх спроб зрозуміти книгу Ісаї. Вчитель подякував йому за його чесний коментар і запитав решту класу, яку пораду вони можуть дати. Декілька членів класу поділилися стратегіями з вивчення Писань і надихаючим досвідом, який вони отримали, вивчаючи слова Ісаї. Член класу згадував: "Ми всі зосередилися на допомозі братові. В кімнаті панував справжній дух єдності. Ми справді відчували, що у нас була єдина мета".

Питання для обдумування. Що я можу робити, щоб надихати свій клас ділитися ідеями стосовно того, як мати значущий досвід з Писаннями?

Приклад з Писань. Що означає, щоб "усі могли бути наставленими всіма"? (УЗ 88:122). Як я можу заохочувати учнів мати бажання наставляти одне одного під час обговорень в класі?

ДЛЯ ВЕДУЧОГО ОБГОВОРЕННЯ

Діліться і радьтеся разом.

Розпочніть, попросивши вчителів поділитися недавнім досвідом викладання, і ставте запитання, пов'язані з викладанням.

Навчайтеся разом. Запросіть вчителів обговорити одну або більше ідей з цього розділу.

Запрошуйте. Запросіть вчителів присвятити певну кількість часу протягом кількох наступних уроків для того, щоб члени класу могли ділитися тим, чого вони навчилися вдома. На майбутніх зборах ради вчителів попросіть цих вчителів поділитися їхнім досвідом. Запросіть

їх поділитися іншими порадами про те, як підтримувати учнів в їхніх зусиллях вивчати євангелію вдома.

Готуйтеся. Разом оберіть тему для наступної зустрічі і попросіть учителів підготуватися.

Вдосконалення вчителя, подібного до Христа: Особисте оцінювання

Апостол Павло свого часу заохочував святих: “Випробовуйте самих себе, чи ви в вірі, пізнавайте самих себе” (2 Коринтянам 13:5). Як вчителям нам також слід оцінювати наші сильні і слабкі сторони, щоб ми могли завжди покращувати нашу здатність допомагати учням розвивати віру в Ісуса Христа і ставати більше подібними до Нього. Коли ви прагнете удосконалитися, пам’ятайте Господнє обіцяння: “Тому, що ти бачив свою слабкість, тебе буде зроблено ... сильним” (Етер 12:37). Будьте терпеливими до себе і шукайте зміцнюючу силу Спасителя, щоб стати таким вчителем, яким, як Він знає, ви можете стати.

Наступне завдання може допомогти вам застосувати принципи навчання подібного до Христового. Прочитайте кожне твердження, подане нижче, і подумайте про те, як добре вони описують вас як учителя. Виберіть найбільш підходящу відповідь для кожного з них:

1 = *рідко* 2 = *інколи*
3 = *часто* 4 = *майже завжди*

Потім за вказівками Духа з молитвою оберіть декілька пунктів, які ви б хотіли покращити. Поставте деякі цілі і використайте розділи цього посібника, щоб допомогти вам покращитися. Повертайтеся до цього завдання регулярно, щоб оцінити свій прогрес.

ЛЮБИТИ СВОЇХ УЧНІВ

- Я молось за своїх учнів.
- Я виражаю любов до своїх учнів.
- Я розумію потреби та досвід своїх учнів.
- Коли я готуюся навчати, я зосереджуюся більше на своїх учнях, аніж на презентації уроку.
- Коли Дух спонукає, я змінюю свої плани для того, щоб відповідати на питання та потреби учнів, а не просто намагаюсь викласти увесь підготовлений матеріал.

Я підтримую зв’язок з тими, хто не відвідує клас.

НАВЧАТИ ДУХОМ

- Я молюся про керівництво Духа в моєму житті і в моїх зусиллях як учителя.
- Я намагаюся жити гідно на парництва Святого Духа.
- Я прислухаюся до духовних спонукань, коли готуюся й коли навчаю, і у мене є віра, щоб відповідно з ними відкоректувати свої плани.
- Я свідчу своїм учням.
- Я допомагаю своїм учням розпізнати вплив Духа.
- Я починаю підготовку щонайменше за тиждень і записую духовні враження, які отримую.
- Атмосфера в моєму класі запрошує Духа.

НАВЧАТИ ВЧЕННЮ

- Моє викладання зосереджене на Писаннях і словах пророків останніх днів.
- Якщо доречно, я використовую історії, музику, твори мистецтва та інші доречні ресурси, щоб допомогти моїм учням зрозуміти вчення.

Коли виникають складні запитання, я відповідаю таким чином, щоб розвинути віру.

ЗАПРОШУВАТИ СТА-РАННО НАВЧАТИСЯ

- Я допомагаю своїм учням бути відповідальними за власне навчання.
- Я ставлю запитання, які заохочують обдумування.
- Я запрошую учнів ділитися їхніми ідеями та свідченнями, і зміцнювати одне одного.
- Я ставлю запитання повторення, щоб заохотити учнів глибше думати про євангельські принципи.
- Я допомагаю учням знайти відповіді на їхні запитання, замість того, щоб просто відповідати на всі їхні запитання.
- Я забезпечую всіх учнів можливістю брати участь в обговореннях.
- Я запрошую учнів діяти за тим, чого вони навчилися під скеруванням Духа.
- Я перевіряю виконання запрошення діяти і прошу учнів ділитися їхнім досвідом.
- Я заохочую учнів вивчати Писання самостійно та разом з сім’ями.

“І якщо люди придуть до Мене, Я покажу їм їхню слабкість. Я даю людям слабкість, щоб вони були покірними; і достатньо Моєї благодаті для всіх людей, які упокорюються переді Мною; бо якщо вони упокорюються переді Мною і мають віру в Мене, то Я вчиню так, щоб слабе стало сильним для них” (Етер 12:27).

Навчання нових вчителів: Відповідальність провідників священства і допоміжних організацій

Якщо ви---провідник священства або допоміжної організації, у вас є відповідальність “особисто зустріча[ти]ся з новопокликаними вчителями у [ваших] організаціях, бажано до першого уроку вчителя” (*Довідник 2: Керування Церквою* (2010), 5.5.3). Ці зустрічі є можливістю познайомити нових вчителів з їхніми священними покликаннями і надихнути їх баченням того, що значить навчати так, як навчав Спаситель. Як провідник, ви можете допомогти новим вчителям підготуватися служити, виконуючи наступне:

ОБГОВОРІТЬ, ЩО ЗНАЧИТЬ НАВЧАТИ ТАК, ЯК НАВЧАВ СПАСИТЕЛЬ

Щоб допомогти новому вчителю зрозуміти, як навчав Спаситель і що це означає для вчителів, коротко обговоріть з новим вчителем наступні принципи:

■ *Любити своїх учнів.* Допоможіть новому вчителю зосереджуватися на потребах його або її учнів. Запросіть нового вчителя шукати їхні сильні сторони та унікальні потреби. Якщо необхідно, надайте список членів класу. Нагадайте новому вчителю, що він або вона відповідають за допомогу тим учням, які не відвідують заняття регулярно. Заохотьте вчителя з молитвою шукати способів, щоб підтримувати зв'язок з цими людьми.

■ *Навчати Духом.* Обговоріть важливість того, щоб бути духовно підготовленими для навчання. Так як спонування Святого Духа приходять рядок за рядком, заохочуйте нового вчителя починати підготовку до навчання щонайменше за тиждень та шукати натхнення протягом тижня.

■ *Навчати вчення.* Свідчіть про силу слова Бога, щоб змінити серця. Запросіть нового вчителя вивчати Писання і слова сучасних проро-

ків на задану тему навчання перед тим, як звертатися до будь-яких додаткових матеріалів. Заохочуйте вчителя записувати духовні враження, які він або вона отримають під час вивчення і зосереджуватися на принципах та ресурсах, які розвивають віру та закликають нас жити так, як жив Христос.

■ *Запрошувати старанно навчатися.* Допоможіть новому вчителю зрозуміти, що викладання означає більше ніж просто зробити презентацію; це означає заохочувати людей ставати відповідальними за їхнє власне вивчення евангелії та звеличувати одне одного як учнів евангелії (див. УЗ 88:122).

ОБГОВОРІТЬ ВАШУ КОНКРЕТНУ ОРГАНІЗАЦІЮ

На додаток до обговорення загальних принципів навчання подібного до Христового, ви можете виділити час, щоб поділитися з новим вчителем тим, що буде корисним, стосовно вашої організації. Чи є якісь потреби, які ви обговорювали як президентство, і хотіли б, щоб ваші вчителі знали про них? Наприклад, якщо президентство кворуму старійшин відчуло натхнення наголошувати на єдності в кворумі, як можуть

вчителі кворуму підтримати цю мету? Якщо єпископ попросив раду приходу покращити благоговіння в приході, як можуть вчителі Початкового товариства допомогти?

Якщо необхідно, розкажіть новому вчителю, в якій кімнаті навчати та з якого уроку почати, і надайте будь-яку інформацію стосовно класу та членів класу.

ПРОПОНУЙТЕ ПОСТІЙНУ ПІДТРИМКУ

Поясніть, що ви можете допомогти новому вчителю з його або її покликанням будь-яким способом і надати підтримку в класі, якщо необхідно. Ви навіть можете запропонувати поспостерігати за уроком нового вчителя іноді та прокоментувати його. Дайте вчителю копію цього посібника та поясніть, коли проводяться щомісячні збори ради вчителів. Поясніть мету цих зборів та очікування того, що новий вчитель братиме участь.

Заохочуйте нового вчителя завітати в розділ Покликання на сайті LDS.org та до додатку Gospel Library, щоб отримати більше інформації про те, як розвиватися як учитель.

“Навіть нові члени Церкви можуть відчувати, що покликання на служіння, в першу чергу, є “сердечною справою”. Саме повністю віддаючи серця Господарю й дотримуючись Його заповідей, ми пізнаємо Його. ... Те, що [тим, кого покликано служити,] насправді потрібно, навіть більше, ніж навчання обов'язкам, це побачити духовними очима, що означає бути покликаним

служити у відновленій Церкві Ісуса Христа” (Генрі Б. Айрінг, “Підніміться до свого покликання”, *Ensign* або *Ліягона*, лист. 2002, с. 75).

ЦЕРКВА
ІСУСА ХРИСТА
СВЯТИХ
ОСТАННІХ ДНІВ

